

amatérská scéna

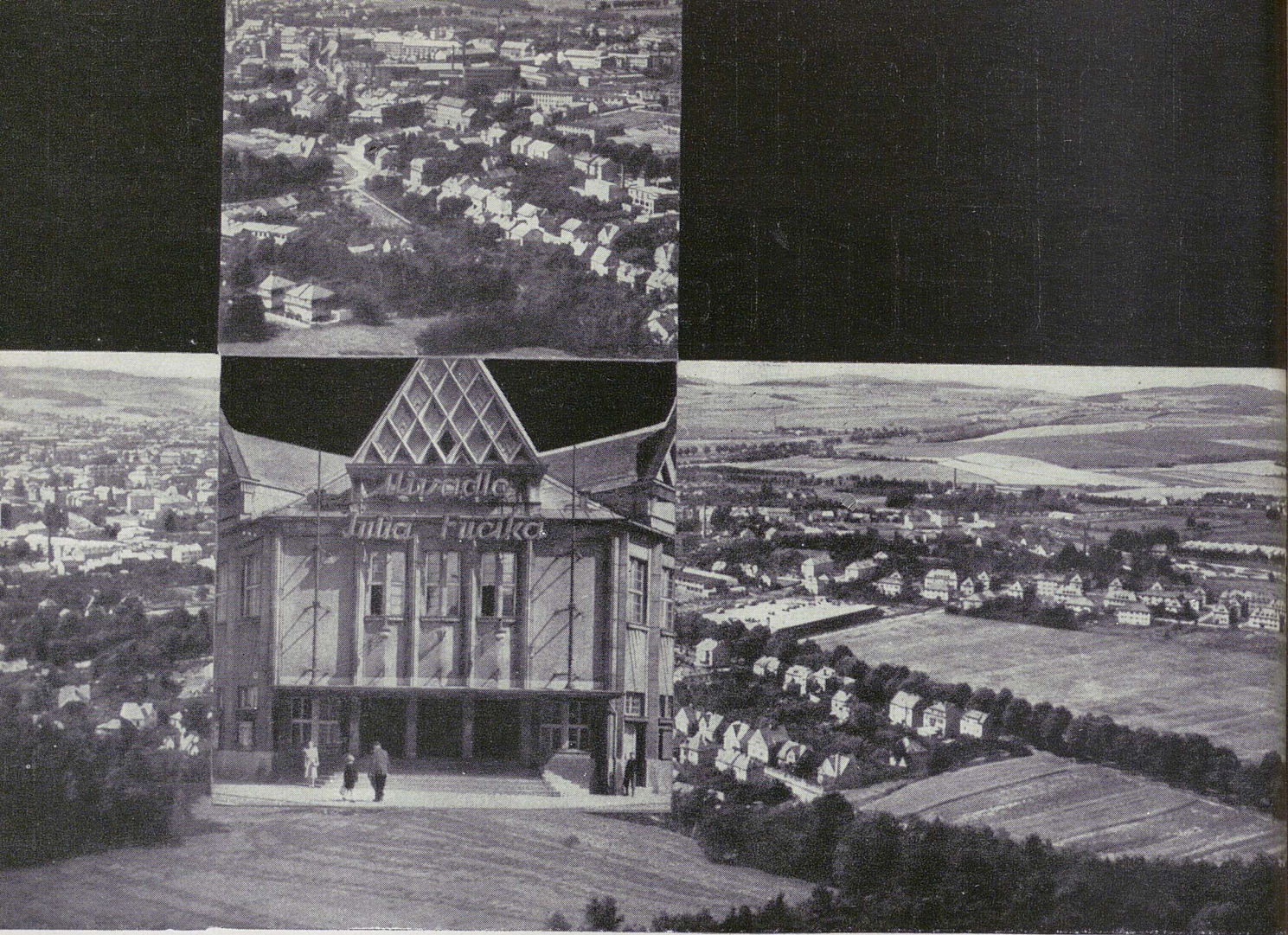
TOTO ČÍSLO JE VĚNOVÁNO DIVADELNÍMU MÁJI V KRNOVĚ

ČÍSLO 4
DUBEN 1966

OCHOTNICKÉ DIVADLO
ROČNÍK XII

AMATÉRSKÁ SCÉNA
ROČNÍK III





DIVADELNÍ MÁJ V KRNOVĚ

KRNOV, sedmé největší město Severomoravského kraje, je už léta znám především pod dvěma přívlastky. Podle rozšířeného textilního průmyslu a podle světoznámé továrny na varhany se mu říkává „město varhan a stavů“, podle věkového složení svých obyvatel bývá nazýván „město mladých“.

K těmto dvěma epitetům vysloužil si v posledních letech ještě další — stal se také městem DIVADELNÍCH MÁJŮ.

Že se sem každoročně v květnu sjíždějí se svými inscenacemi přední amatérské soubory, to by samo o sobě nebylo nic zvláštního — už proto, že počet takových přehlídek v Čechách, na Moravě i na Slovensku jde do mnoha desítek.

Pozoruhodné však je, jak hluboce tu během několika let tato nová tradice zapustila kořeny, jací se zde našli schopní a pro tuto věc zapálení organizátoři a hostitelé — a zejména — s jakou odezvou se festival rok co rok setkává u diváků z města i okolních obcí.

Divadelní máje se pro Krnov staly věci cti a určitého zdravého patriotismu lidí, kteří už přestávají znát pojem pohraničí, kteří jsou v tomto koutu země prostě doma a rádi se svým domovem pochlubí; jsou totiž právem hrdi na výsledky své práce, jichž za uplynulých dvacet let dosáhli.

A protože to nejsou výsledky právě malé — a protože letošní jejich přehlídka je v pořadí už desátá — věnujeme Krnovu podstatnou část tohoto čísla.

10 KRNOVSKÝCH PŘEHLÍDEK

I

II. NÁRODNÍ PŘEHLÍDKA - 1957

Ostroj, Opava — J. Lutowski: Noční služba
J. Skřivan, Univ. knihovna, Brno — N. Hikmet: Legenda o lásce
Svit, Gottwaldov — M. Gorkij: Vassa Železnovova
Pal-Magneton, Kroměříž — E. Vachek: Aféra
OSP, Frenštát — M. Dekker: Svět nemá čekárnu
Tonak, Nový Jičín — M. Maeterlinck: Stilmondský starosta

IV. NÁRODNÍ PŘEHLÍDKA - 1958

Hanácká scéna, Kojetín — A. P. Čechov: Racek
ZK Jutá, Jaroměř — P. Kohout: Taková láska
Český nábytek, Chotěboř — F. Goodrichová-A. Hackett: Deník Anny Frankové
J. Skřivan, Učit. dům Brno — Bratři Čapkové: Ze života hmyzu
Tyl, Rakovník — V. Ježatý: Pozdě bycha honit
Mrštík, Mor. železářny, Olomouc — A. de Benedetti: Dobrou noc, Patricie
Svit, Gottwaldov — J. Romanovský: Zvířátka a hastrman
Klicpera, Chlumec n. C. — F. Hrubín: Sněhurka, zvířátka a sedm mužičků

I. DIVADELNÍ MÁJ - 1959

Pal-Magneton, Kroměříž — E. M. Remarque: Poslední dějství
Slezan, Frýdek-Místek — V. Rozov: Člověk hledá radost
Meopta, Přerov — A. Maltz: Jáma
B. Václavek, Třebíč — A. Casona: Stromy umírají vstoje
Tesla, Liptovský Hrádok — J. Steinbeck-P. Karvaš: Po západu měsíce
OB, Stará Bělá — A. Pavlín: Zelené pustiny
J. Skřivan, Učit. dům Brno — L. Leonov: Zlatý kočár
Realistické och. divadlo, Opava — P. Bažov: Stříbrné koýtko

II. DIVADELNÍ MÁJ - 1960

J. Fučík, Krnov — V. Martínek-M. Hynšt: Země duni
Oděvní průmysl, Prostějov — N. Hikmet: Damoklův meč
ZK Svit, Gottwaldov — N. Hikmet: Damoklův meč
ZK VŽKG, Vítkovice — M. Stehlík: Mordová rokle
Scéna mladých, Krnov — H. Ch. Andersen-K. Voglová: Pásáček vepřů
Zd. Štěpánek, Slavia-Fatra, Napajedla — P. Karvaš: Půlnoční mše
B. Václavek, Třebíč — V+W: Kat a blázen
J. Skřivan, Kult. střed. B. Václavka, Brno — V. Petrov: Když tančí růže

III. DIVADELNÍ MÁJ - 1961

Malá scéna, Praha-Žižkov — K. Stanislav: Návštěva nepřichází
Karasovo divadlo, Tišnov — V. Blažek: Příliš štědrý večer
Realistické och. divadlo, Opava — B. Brecht: ...mluvme o hanbě!
J. Fučík, Krnov — M. Stehlík: Perníková chaloupka
Kulturní dům ROH, Hradec Králové — A. Jirásek: Jan Roháč
Mrštík, Mor. železářny, Olomouc — A. Arbuzov: Irkutská historie
Svit, Gottwaldov — L. Figueiredo: Liška a hrozný

IV. DIVADELNÍ MÁJ - 1962

Mahen, Rýmařov — A. Parnis: Ostrov Afrodity
J. Fučík, Krnov — A. Parnis: Ostrov Afrodity
Záv. G. Klimenta, Třebíč-Borovina — O. Daněk: Svatba sňatkového podvodníka
J. Skřivan, Kult. střed. B. Václavka, Brno — V. K. Klicpera: Hadrián z Římsů
Dětský soubor Domu kult., Ostrava — Prokopová-Zaoralová: Jolana a VIII. b
Bezručovo divadlo, Olomouc — J. Ordódi: Červené papuče
B. Václavek, Třebíč — K. Rodovský: Hotel Santa Cruz
Vagónka-Tatra, Praha-Smíchov — Bratři Čapkové: Ze života hmyzu

V. DIVADELNÍ MÁJ - 1963

OB, Bruntál — K. Nový: Česká bouře
Lidové divadlo, Krnov — K. Pokorný: Blázinec v Atombaru
Vagónka-Tatra, Praha-Smíchov — E. Labiche: Klobouk z italské slámy
J. Skřivan, Kult. střed. B. Václavka, Brno — E. A. Longen: C. k. polní maršálek
Studio O. Stibora, Olomouc — A. Chmelik: Kamarád Kolka
Dukla, Ostrava-Hrušov — H. Ibsen: Hedda Gablerová
SVVŠ, Ostrava-Vítkovice — Anonym: Mistr Petr Pleticha
Divadélko Pod okapem, Ostrava — Nekuda-Veselý: Šlápoty
Zd. Štěpánek, Slavia-Fatra, Napajedla — M. Kundera: Majitelé klíčů

VI. DIVADELNÍ MÁJ - 1964

Bezručovo divadlo pracujících, Olomouc — Shakespeare: Veselé paničky windsorské
Oděvní průmysl, Prostějov — L. Kruczkowski: Smrt guvernéra
Medika, Plzeň — V. Kuchynka: Přítel Shakespeare
Lidové divadlo, Krnov — Zd. Horynová: Zkoušky čerta Belínka
Hejrup, Olomouc-Hejčín — Kusák-Novotný: Komu hrana vyzvání
Lidové divadlo, Krnov — Fux-Skála-Pantůček: Drak je drak
Dynamo, Strančice — R. N. Nash: Hrst ohně
Makyta, Púchov — F. Dürrenmatt: Fyzikové
Studio Jos. Skřivana, Brno — Shakespeare: Večer tříkrálový

VII. DIVADELNÍ MÁJ - 1965

ČKD Tatra, Praha-Smíchov — J. Drda: Dalskabáty
Makyta, Púchov — N. V. Gogol: Ženitba
Inklemo, Praha — V. Barta: Jak se chodí za holkama
Studio O. Stibora, Olomouc — J. Janovský: Tygří bratrstvo
Lidové divadlo, Krnov — V. Havel: Zahradní slavnost
Meopta, Přerov — A. Christie: Deset malých černoušků
Zeyer, České Budějovice — G. Hofmann: Starosta
Studio J. Skřivana, Brno — S. Mrožek: Absurdní komedie
Studio J. Skřivana, Brno — P. Karvaš: Antigona a ti druzí

DRŽITELÉ PUTOVNÍHO POHÁRU

1959: Pal-Magneton, Kroměříž (Remarque, Poslední dějství)
1960: Zd. Štěpánek, Napajedla (Karvaš, Půlnoční mše)
1961: Svit, Gottwaldov (Figueiredo, Liška a hrozný)
1962: Vagónka-Tatra, Smíchov (Čapkové, Ze života hmyzu)
1963: Zd. Štěpánek, Napajedla (Kundera, Majitelé klíčů)
1964: Makyta, Púchov (Dürrenmatt, Fyzikové)
1965: Zeyer, Č. Budějovice (Hofmann, Starosta)



KRNOV

vznikl v místě příhodném pro zemědělství, řemesla a obchod na důležité křižovatce obchodních cest ve 12. století. Název Kyrnow, z něhož se později vyvinulo latinské označení Carnovia, svědčí o původním slovanském obyvatelstvu. V listině z r. 1240 daruje král Václav tišnovskému klášteru „území Kyrnow, kdysi v okrese holasovickém“. Název Kyrnow však zde neoznačuje město, ale území na severovýchod od dnešního města. První historická zpráva o městu Krnovu pochází z r. 1253. Krnov se stále zvětšoval a na významu zvláště získal r. 1377, kdy vzniklo samostatné panství a později knížectví krnovské. Krnovska se dotklo i revoluční husitské hnutí. Město mělo být bráněno padesáti jezdci z Ratiboře proti husitům. Ti však jeli v čele s Prokopem Holým přes Dívčí Hrad a Osoblahu. Město Krnov bylo tehdy postaveno většinou ze dřeva a bylo často postiženo požárem. Jeden z největších založil uherský král Matyáš Korvín, který r. 1474 obsadil město a zajal knížete Hanuše Krnovského.

Postupně bylo Krnovsko poněmčováno, ale stále mělo trvalé svazky s českým státem. V 16. století se na Krnovsku pustili do tuhého boje se svým pánem Jiřím Hohenzollernským o zachování úřední češtiny, pravice v dochované listině: „Co pak se dotýče žádosti knížecí, aby s knížetem o věci

a potřeby zemské a jiné jednati měli, toho se nám učiniti nevidí, neboť krnovské knížectví užívá řeči moravské...“ — Po bitvě bělohorské dává Ferdinand II. Krnovsko za věrné služby Karlu z Lichtenštejnu. Poněmčování ve městě i okolí pak rychle pokračuje a postupně mizí stopy českého života. Město velmi utrpělo třicetiletou válkou i válkami slezskými v 18. století. Po vítězství Pruska bylo knížectví krnovské rozděleno na dvě části. Na počátku 19. století začíná rozkvět krnovského soukenictví. V r. 1848 byla ve městě zřízena garda, neboť došlo k hladovým bouřím chudiny. S růstem výroby stává se Krnov centrem dělnického hnutí textilního ve Slezsku. Mohutné byly oslavy 1. máje 1890, kterých se zúčastnil i spolek slovanských dělníků Svornost.

VLADIMÍR BLUCHA

KRNOV

sko je zvláštní kus země. Srovnávám je vždy se střídou ještě za tepla rozkrojeného pecnu chleba. Voní obilím a připomíná žár pekařské pece. Chtěl by sis ukrojit krajíc, chutě do něho zakousnout, ale přitom víš, že takový chléb není ještě vlastně hotov. Máslo se na něm roztopí a v ústech se lepí na ponebí. A tak je to i s Krnovskem. Vábí tě krásou krajiny, uchvátí mladím svých obyvatel, od Skrochovic až k Osoblaze cítíš stisk ruky polských přátel. Je ti zde neskonalé dobře, všechno se ti nabízí, všechno je tvé. A přitom bezpečně víš, že zde ještě není všechno v pořádku, že lidé k sobě mají ještě leckde daleko, že je hodně stesku ve slovenštině i v maďarštině, že Řek zde marně hledá něhu své domoviny. Neboť ten rozkrojený pecen krnovské země je stále ještě hněten časem...

Prošel jsem ten kraj křížem krážem. Pamatuji osoblažské zříceniny, nikdy nezapomenu na vypálené a opuštěné vesnice, do nichž přicházeli lidé z celé republiky hledat štěstí a spokojenost a kde na ně čekala jen těžká, úporná práce a odřikání. Kde slunné dny žhavěly steskem a kde čas podmračný usedal jako žebrák na cesty vedoucí k starému domovu a prosil, aby lidé neopouštěli tento raněný kout země.

Od té doby se mnoho změnilo. A všechno k lepšímu. Krnov se stává kypícím střediskem života.

FRAN SMĚJA

KRNOV

ské divadlo bylo postaveno z popudu starosty města Richtera a sociálně demokratické strany, jejímž byl předsedou. Na jednom památném zasedání jsem byl přítomen i já jako delegát obce Janova. Postavení divadla velmi temperamentně prosazovali čeští a němečtí sociální demokrati i s jedním zástupcem levicových socialistů. Proti nim stáli živnostníci a národní demokraté. Díky majoritě — bylo to 65 procent — to vyhrála strana „divadelní“.

Stavbu navrhl vídeňský architekt Leo Kammel, rodák z Čech, prováděla ji firma Koch a Kindermann z Krnova, betonářské práce bratři Prauskové z Opavy. V této partě už byla většina českých dělníků.

Na místě dnešního divadla stály přízemní domky, které město vyvlastnilo. BOURAČKY začaly koncem června 1927. Já jsem měl tenkrát sebranou kamenickou partu a s tou jsem do práce nastoupil tak uprostřed srpna.

Investorem stavby bylo město, dále vypomohly mnohé závody auty a zemědělci se živnostníky koňskými potahy. BOURÁNÍ a výkopy základů provedlo město. Byly ovšem i vysoké peněžní příspěvky.

Která firma stavěla jeviště, to už nevím. Na instalaci osvětlení byla přizvána firma Dehml, avšak navrhovatelem byla známá berlínská firma Siemens, která tu taky měla svého inženýra a mistra. Štukatérské práce prováděla brněnská firma, jejíž jméno jsem už taky zapomněl. Vždyť jsou to léta.

Takzvanou „střešní glajchu“ jsme slavili už 2. dubna 1928 v hotelu Tiroler. Předtím prodělalo divadlo samozřejmě kolaudaci, a to tenkrát nebyla maličkost. Kolaudační komise hleděla zejména na bezpečnost balkónu. Na zatěžkávací zkoušku jsme nanosili na balkón 42 000 cihel!

Stavba byla dokončena koncem srpna 1928. (Hrubá stavba stála 1 a čtvrt miliónu.) Těsně před ukončením navštívila stavbu delegace herců z pražského Národního divadla. V srpnu bylo divadlo také slavnostně otevřeno — německou operou v provedení opavského divadla. My, čeští dělníci ze stavby, jsme až 12. listopadu uvítali Prodanou nevěstu, s kterou zde hostovalo Národní divadlo z Prahy.

VÁCLAV PRUSEK



CO TO JE, KDYŽ SE ŘEKNE DIVADELNÍ MÁJ V KRNOVĚ

Vždycky, když se dokodrcám na krnovské nádraží, přepadá mě pocit fatální marnosti (... to ty nekonečně se vlekoucí hodiny, které jsem právě strávil ve vlaku...) a pocit jisté sentimentality (... to ty rychle uplynulé roky, které jsem kdysi strávil v tomto městě a jeho okolí...). Tentokrát k nim přibyl pocit třetí, blíže nedefinovatelný, vyplývající z toho, že jsem si jasně uvědomoval nespílitelnost úkolu, s jakým přijždím.

Předně: počítám totiž Divadelní máje k tomu, co nedovedu vypovědět, ani vypsat — co je prostě lépe vidět a zažít. A potom: právě ta až příliš důvěrná znalost jejich rubu i líce mi celou věc spíše komplikuje než zjednodušuje. Takže — když už jsem tu jednou proto, abych o nich hovořil a pak psal — nevím, jak to všechno během dvou tří dnů zvládnout, jak se v tom množství fakt, zážitků a vzpomínek orientovat, jak přitom na nic nezapomenout, jak postupovat, odkud začít...

Tahle poslední otázka se ovšem dala vyřešit poměrně nejsnáze. A tak jsem vzal za kliku krnovské radnice — a tam se uskutečnil

ROZHOVOR PRVÝ

JOSEF BAČA,

předseda MěstNV a od r. 1960 předseda přípravného výboru DMK:

Já mám zato, že organizovat kulturní život v pohraničí je zvlášť důležité, mají-li se lidé s městem i s okolím sžít a cítit se tu doma. Protože Krnov je typické pohraniční město, bylo potřeba vytvořit zde takovou nějakou tradici, která by k tomu mohla přispět. A tak jsme využili příležitosti, kterou nám poskytly tzv. národní přehlídky ochotnických souborů: z nich vznikl náš Divadelní máj, který zapustil opravdu hluboké kořeny. Ten týden je vždy svátkem celého města i vesnic z širokého okolí, pracující našich závodů, JZD, státních statků a mládež z našich škol a učilišť vítají hostující soubory jako svoje nejlepší přátele a vycházejí jim po všech stránkách vstříc — a hlavně: divadlo je denně plné pozorných diváků. A chtěl bych zdůraznit, že nejenom pozorných, ale i vyspělých; také to je zásluha Divadelních májů, jejich repertoáru a souborů, které k nám každoročně se svými nejlepšími inscenacemi přijíždějí.

Soudruhu předsedo, co je podle tvého hlavní příčinou organizačního úspěchu krnovských přehlídek?

Dobrá a nadšený pracovní kolektiv. Samozřejmě — ani národní výbor, ani školská a kulturní komise, ani osvětová beseda, ani přípravný výbor by jenom samy o sobě všechno nezvládly. Proto bylo potřeba vytvořit dostatečné kádry dalších zanícených pracovníků, kteří jsou ochotni dobrovolně a účinně pomáhat. Mám zato, že se nám to podařilo. Kolem Divadelního máje pracují desítky organizačních — kulturních i hospodářských — pracovníků, kteří rádi obětují i svou dovolenou a jsou hrdí na to, že mohou svému městu připravit takový kulturní svátek. Nejvíce záleží na přípravách, proto přípravný výbor začíná svou práci obvykle už v lednu. No a hned od začátku je třeba, aby si předseda a místopředseda s celým tím vedením správně kořistrovali tak, aby všechno klapalo. A jestliže všechny komise splní svoje úkoly v termínu, pak už vlastní průběh přehlídky není žádný problém. Neříkám, že jde vždycky všechno bez chyby, ale aspoň bez vážných chyb. Mám zato, že se zatím nestalo, aby celý ten aktiv, který Divadelní máje připravuje, zklamal. Hlavně také proto, že naše závody pochopily, co Divadelní máj pro město — a tedy i pro jejich zaměstnance — znamená, a opravdu nám vycházejí vstříc a máme s nimi tu nejlepší spolupráci. Já bych to řekl tak: je-li něco věcí celého kolektivu, pak se musí každé dílo podařit.

V poslední době se stále více hovoří o návštěvnické krizi. Čím to je, že Divadelní máje v Krnově něco takového neznají?

K tomu bych chtěl říct, že divadla by neměla být jenom „podavači her“, ale musejí si umět diváky získávat. A to nejenom propagací a organizováním návštěvnosti — i když i to je jistě důležité a hraje to bezesporu svou úlohu při pořádání Divadelních májů — ale hlavně dobrým repertoárem v kvalitním provedení. A protože Divadelní máj vždy dává divákům záruku hodnotných představení, bývá divadlo vyprodáno už několik týdnů před zahájením.

Na tomto místě bych se, soudruhu předsedo, rád zeptal, kterou inscenaci ze všech, co byly až dosud na zdejších přehlídkách uvedeny, považuješ osobně za nejvýznamnější...

Bylo jich opravdu mnoho, takže je těžko vybírat — a musím jmenovat alespoň tři: Liška a hrozny — Půlnoční mše — Jan Roháč.

A můžeš prozradit recept na uspořádání takové přehlídky, aby se na ní soubory těšily jako do Krnova?

Jak už jsem řekl, hlavní zásluhu o to mají občané našeho města a pracující našich závodů, kteří dovedou souborům jako odměnu za jejich představení připravit tak srdečné prostředí, že ty soubory se cítí opravdu jako doma. Každý soubor má několik patronů — závody, družstva, školy atd. — což není jenom formalita. Naopak: prohlídka závodů, vzájemné besedy, zájezdy a nakonec i ty přátelské večírky, které závodní výbory organizují pro svůj patronátní soubor — to všechno jsou příležitosti, kde člověk k člověku nachází cestu.

Pro hosty krnovských Divadelních májů je ovšem přitažlivé nejenom to srdečné, opravdu neformální a přátelské ovzduší festivalu, ale už samo město, které je z roku na rok znovu a znovu překvapuje svou výstavbou, adaptacemi divadla, hotelů a restaurací, modernizací prodejen a provozoven... Jak toho dosahujete?

My samozřejmě chceme, aby květnové dny našly Krnov vždy v plné kráse, aby se tu líbilo všem našim přátelům, těm, kteří přijedou poprvé, i těm, kteří k nám zajiždějí každým rokem. Ale stejně tak je samozřejmé, že celou obnovu válkou silně poškozeného Krnova, všechny ty adaptace i novou výstavbu neděláme jenom pro Divadelní máje, ale především sami pro sebe; aby zde naši občané měli ty



Josef Bača.

nejlepší podmínky, aby se tu cítili dobře. Dnes už u nás nikdo neříká „domů“, když jede na Valašsko, na Moravské Slovácko, do Čech nebo na Slovensko — jako před dva-

cetí nebo patnácti lety: dnes jsme doma tady, v Krnově. A svůj domov chceme mít co nejhezčí. A zase by to nešlo bez společného úsilí všech — poslanců i pracovníků národního výboru, místních závodů (byl to n. p. Karnola, který vyvolal soutěž „Za město čistší a krásnější“), škol a učilišť, ... prostě všech občanů Krnova. Oni sami dbají o to, aby měli hezké město i okolí, sami si upravují a udržují prostranství kolem svého bydliště; bez spolupráce krnovských závodů s národním výborem a bez součinnosti obyvatel města bychom nebyli schopni podnikat tak rozsáhlé akce, jako je vybudování výbojkového osvětlení, položení několika kilometrů nových chodníků a další a další. Těší nás, že se nám zvelebování a zkrášlování města daří a že to hosté našich přehlídek oceňují — stejně jako nás potěšilo, když právě v minulém roce dostal Krnov z rukou předsedy vlády čestné uznání a titul „Město 20. výročí osvobození ČSSR Sovětskou armádou“, což znamená, že jsme byli postaveni na úroveň deseti nejlepších měst a obcí v naší republice.

Odbočme teď trochu jinam: zajímalo by mne, soudruhu předsedo, co jako jeden z organizátorů úspěšných ochotnických přehlídek soudíš o současném stavu a perspektivách našeho amatérského divadelnictví; co by podle tvého názoru dnes hlavně potřebovalo?

Jsem toho názoru, že především daleko větší péči organizací i metodickou: jednak řízení divadelního hnutí, jednak výchova ochotnických režisérů, herců, dramaturgů a scénografů ve městech a hlavně na vesnicích — to všechno by prospělo naší ochotnické činnosti. Amatérské divadlo by se mělo udržet, i když máme profesionální scény a televizi. Hlavním organizátorem na vesnici vždy byl a měl by být i nadále učitel. Ale největší tíha by měla ležet na školských a kulturních komisích národních výborů, které by se neměly starat jenom o školy, ale měly by se daleko více zabývat i kulturou a osvětou a mnohem šířeji ji rozvíjet.

A na závěr otázka zcela obligátní: Chtěl bys něco vzkázat čtenářům Amatérské scény?

Chtěl bych je zejména pozvat k nám do Krnova na náš Divadelní máj — a to jak na jeviště Divadla J. Fučíka, tak do jeho hlediště; na prohlídku města i krnovských závodů — aby to všechno, o čem si jenom přečtou v časopise, také poznali na vlastní oči. A těm, kteří mě pozvání přijmou, přeju, aby prožili ten týden v Krnově spokojeně, aby na něj vždycky rádi vzpomínali a aby se k nám rádi vraceli. Tak tedy na brzkou shledanou v Krnově!

ROZHOVOR DRUHÝ AŽ DVAATŘICÁTÝ

zaznamenávám už jen v podstatně zkráceném vydání; ne proto, abych demonstroval oprávněnost přirovnání, že telegrafní tyč je vlastně dobře zredigovaný smrk, ale proto, že jsem jich chtěl snést co nejvíce, aby vznikla co možno nejpestřejší mozaika pohledů, názorů a hlasů z těch nejrozličnějších stran. To mě vedlo ke stručnosti někde až telegrafické, proto vynechávám některé i zajímavé detaily, a abych ušetřil místo, neuvádím ani své otázky (ta prvá — po nejzávažnější inscenaci — by se stejně neustále opakovala, a ty další jsou vesměs zřejmé z odpovědí, které ostatně považuji za podstatnější).

VLADIMÍR BLUCHA,

učitel 1. ZDS:

- Zlatý kočár
- Já si vzpomínám, že kdysi jsme jezdili na ochotnické přehlídky jenom mimo Krnov: na krajskou do Frenštátu, na národní do Svitav... Když jsme se vraceli, vždycky se nám zdálo, že něco takového by měl mít i Krnov. To se nám podařilo skutečným dvoutýdenním národním přehlídkám, z nichž potom vyrostla tradice Divadelního máje. Ale myslím si, že by bylo potřeba na tuto tradici rozvoje kulturního života navazovat a ještě dále ji rozšířit. Mohlo by se pomýšlet na to, aby vedle divadla zde byly zastoupeny i další umělecké obory — hudba a výtvarné umění — a to buď jako zvláštní akce, anebo přímo v rámci DMK.

VĚRA BOREČKOVÁ,

pracovnice MěstNV a předsedkyně hospodářské komise DMK:

- Legenda o lásce

- K Divadelnímu máji mám svůj vztah už proto, že svou funkci v přípravném výboru dělám od první krnovské přehlídky — tedy právě desátý rok. Nedovedu si to tady už bez Divadelního máje vůbec představit, i když to pro mne osobně znamená největší pracovní zatížení. Ale to vždycky vynahradí množství dobrých kulturních zážitků a navazování nových a nových přátelských styků. Některé atraktivní perličky pro časopis ti asi neřeknu, protože moje zaměstnání v přípravách i průběhu přehlídky je dost prozaické. Jenom bych chtěla dodat, že velkou oporu mám ve vedoucím Slezského domova, s. Jakubovském, který své profesi dává celé svoje já a obětuje se až do krajnosti; není jednoho souboru, se kterým by nesetřval až do rána. Bez jeho pomoci bych si to také těžko dovedla představit.

SVATOSLAV BÖHM,
akademický malíř

- Starosta
- Divadelní máj je pro mne především příjemná práce na návrzích plakátů, na grafické úpravě programových

brožur a vůbec na jeho výtvarné propagaci. Ze všech těch májových setkání nesmírně rád vzpomínám na seznámení s Pepíkem Topolem, kterého jsem znal zatím jenom jako dramatika, jako slavné jméno — a najednou jsem měl příležitost ho poznat i osobně. Byl jsem překvapen, jaký je to skromný, upřímný a báječný chlapec. Mám radost, že jsme se sblížili natolik, že z toho vznikl trvalý vztah.

BEDŘICH BUTORA,

pracovník MěstNV a předseda finanční komise DMK:

- Liška a hrozny — Fyzikové — Ze života hmyzu
- V letošním roce vystupuje do popředí otázka efektivity v celém našem národním hospodářství. A tak i naše finanční komise bude usilovat o to, zajistit maximálně úspěšný průběh 8. DMK s minimálními náklady. Protože náš rozpočet není posilován žádnou dotací, bude naším hlavním úkolem dosáhnout vyprodaných představení nejen večerních, ale také odpoledních. Po zkušenostech z minulých let jistě není třeba, abychom se toho obávali.

PRAVDOMIL DANIEL,

vedoucí prodejny n. p. Kniha

- kabaret olomouckého Hejrupu
- Nejsem v Krnově příliš dlouho, ale Divadelní máj si získal můj zájem, i když mi práce v prodejně nedovolí návštěvu všech představení. Škoda jen, že se v něm nemohou více uplatnit i soubory z našeho okresu.

Ze své profese mohu říct, že Krnov vedle zájmu o DMK má i obrovský zájem o knihy: loni jsme jich prodali za 1 300 000 Kčs.

MARIE DEUSEROVÁ,

ředitelka MěstLK

- Ze života hmyzu
- Pro mne je Divadelní máj opravdu jedinou příležitostí většího kulturního vyžití. Víím, že je to smutné, ale jinak se těžko někam dostanu. Mám dost práce — jsme teď experimentální knihovna... (podrobnostem reportér nerozuměl: jednak se mluvilo telefonicky, jednak není z oborů)... když tě to zajímá, tak si opiš z kulturního kalendáře, že máme 2620 stálých čtenářů a v uplynulém roce jsme půjčili 120 026 knih.

KAREL DOSPIVA,

ředitel Lidové školy umění

- Fyzikové — C. k. polní maršálek
- Jakmile se objeví plakáty DMK, je to pro mne signál připravit a zopakovat zásobu pochodů, protože naše dětská dechovka je vlastně první, kdo vítá příjizďáky soubory, a vyprovází je pak od divadla ke Slezskému domovu. Někdy je to spojeno s trochu delším čekáním, když se autobus náhodou zpozdí, anebo taky promrznutím (poslední dva roky nám počasí právě nepřálo) — ale to všichni rádi vydrží; hlavně když mohou přispět k tomu, aby první kroky našich hostů po krnovské dlažbě byly veselejší.

VILÉM FIGALA,

učitel zvláštní školy:

- Legenda o lásce — Damoklův meč
 - Krnovské přehlídky vždycky daly hodně i venkovu. Jako vesnický kantor a ochotnický režisér jsem se tu mohl poučit na vrcholných představeních — a hlavně: lidé si tu zvykali na divadlo a chodili pak i na naše představení, i když ta pochopitelně nemohla mít tu úroveň.
- Zvláště vzpomínám na I. DMK, kdy mi najednou spadlo do klína předsednictví organizační komise; zprvu jsem se toho obával, ale v ostatních jsem našel oporu, takže to vyšlo. — O kulturním životě Krnova ti mnoho říci nemohu, na to jsem tady ve městě příliš krátkou dobu, ale zdá se mi, že mezi Divadelním májem a tím ostatním jsou tu určité disproporce...

LADISLAV FRYDRYCH,

vedoucí zam. út. n. p. Karnola a předseda organizační komise DMK:

- Legenda o lásce a Starosta
- DMK pro mne znamená z jedné strany týdenní svátek a z druhé strany na půl roku více starostí. Ale hlavně — jako pro ochotníka — je to pro mne příležitost na představeních i v diskusích se poučit o současném divadle, získat nové zkušenosti — a získat nové přátele. Těžko se s nimi vždycky loučíme; vzpomínám, jak jednou jsme se také nemohli a nemohli se souborem rozloučit, jeho autobus už musel startovat... a tak jsme sedli k Mirkovi Soldátovi do auta, rozjeli se současně s autobusem a vyprovázeli soubor ještě asi deset kilometrů za Krnov.

F. A. ŠÍPEK,

básník

- Liška a hrozny
- Když mi někdo vzpomene Divadelní máj, tak se mně chce strašně spát, protože každá přehlídka — to je sedm i více neprospaných nocí, ale také ovšem sedm i více horoucně prožitých dní. Viděl jsem — a také zažil — všech devět, a kdybych měl říct, která byla nejlepší, odpověď bych nenašel, protože všechny byly od začátku až do konce jedinečné. Avšak za to bych se rád zmínil o lidech, kteří stáli u jejich zrodu — chtěl bych připomenout alespoň první dva: Jašu Kabzana a Jana Rozprýma. I když oba už léta v Krnově nepůsobí, snad bychom na ně — právě při desáté krnovské přehlídce — neměli zapomínat...

JAROSLAV VLADÍK,

vedoucí pobočky cestovní kanceláře Čedok

- Půlnoční mše — Ze života hmyzu
- Pamatuju samotné začátky, kdy nebylo snadné získat ani návštěvníky, ani patrony. A co jsem se namořil se vstupenkami, když jsem je měl rozdělit tak, aby všichni seděli vpředu a uprostřed, zatímco divadlo má i zadní řady a krajní sedadla... Ale nakonec to vždycky všechno vyšlo.

Řekl bych, že Divadelní máje lidi naučily mít vztah a účtu k divadlu vůbec.

MIROSLAV FLAŠAR,

náměstek předsedy MěstNV:

- Starosta
- Divadelní máj je pro Krnov také příležitostí pochlubit se svým návštěvníkům úrovní prodejen a služeb. Ta se ovšem nezdokonaluje jenom kvůli Divadelním májům. MěstNV si je vědom toho, že dbá-li, aby služby a obchod byly v pořádku, ušetří občanům i sobě spoustu starostí. Na Hlavním náměstí jsme rekonstrukcí vybudovali moderní a dobře fungující Dům služeb a generálními opravami a rekonstrukcemi dalších budov postupně soustřeďujeme co nejvíce řemesel pod jednu střechu, aby se zvýšila rentabilita. Také v naší prádelně a chemické čistírně se nám podařilo vybudováním sběren na vesnicích nejenom odstra-

Josef Topol a Jan Tríska — členové poroty V. DMK.





Poezie krnovského náměstí, které zatím čeká na konečnou úpravu.

nit ztráty, ale i dosáhnout mírného zisku. Nyní naše Komunální služby budují velké centrální zahradnictví se zakrytou plochou 1,20 ha.

Dobrych výsledků jsme dosáhli i na úseku obchodu (máme dnes např. sedm potravinářských samoobsluh, vesměs moderně vybavených) i na úseku restaurací a jídelen (zde právě za pomoci MěstNV byl nákladem téměř jednoho miliónu korun opraven hotel Slezský domov, který je dnes skutečně reprezentační a může hostům Divadelního máje poskytnout plně pohodlí).

JOSEF HERDLER, vedoucí tiskárny

- Ze života hmyzu — Vassa Železnovova
- Pro nás v tiskárně znamená DMK především plakáty a brožury, samozřejmě v co nejkratší výrobní lhůtě, protože definitivní repertoár je znám někdy dost pozdě. No a potom samozřejmě přehlídkový zpravodaj, který se začíná sázet ráno v 6 a vychází kolem poledne — ve svátek jako ve všední den. Že to všechno znamená mimořádné zapřažení? Ale to nestojí za řeč — vždyť je to pro Divadelní máj. Kdybychom ho neměli rádi, jako divadlo vůbec — tak bychom to asi nedělali.

KAZIMÍR JAKUBOVSKÝ, vedoucí hotelu Slezský domov

- Fyzikové — Když kvetou růže — Starosta
- Divadelní máje si celý kolektiv našeho podniku oblíbil a těší nás, že jim může věnovat své služby. A že není čas na spánek? V tom tempu ani není čas si to uvědomit; ten týden nám vždycky uteče, ani nevíme, jak. Zatímco jedni se loučí, druhí přijíždějí, a tak nerozeznáváme den od večera a večer od rána. Naším heslem je, že láska — i v umění — vede přes žaludek. A v Divadelním máji jsme taková jedna velká rodina, kde si navzájem podáváme to nejlepší: oni nám věnují svá představení, a my jim oplácíme ochotnými službami tak, aby byli spokojeni. A jejich spokojenost je zase nám tou nejlepší odměnou.

KAREL MAČEK,

správce Městské osvětové besedy a tajemník PV DMK

- Ze života hmyzu — Starosta
- Mám rád divadlo vůbec, proto je samozřejmé, že se vždycky těším na Divadelní máj, na kterém mohu vidět tolik dobrých představení a setkat se s tolika ochotníky. Je to velmi hezký pocit, když se k nám sjíždějí soubory z celé republiky a cítí se u nás v Krnově spokojeny.

FRANTIŠEK KOCUREK,

tajemník MěstNV a místopředseda PV DMK:

- Fyzikové
- Pro Krnov je charakteristické, že je městem mladých lidí. A Divadelní máje jsou také příležitostí pro krnovskou mládež dovědět se něco víc o současné divadelní tvorbě; Divadelní máje nám dávají dost předpokladů vzbuzovat a živit zájem mladých lidí o divadlo. Proto chceme při Divadelním máji organizovat klub mladých návštěvníků — ne na způsob hromadných a formálních besed, ale tak, aby se na diskusích se členy poroty i souborů scházeli skuteční zájemci.

JAROSLAV LEDNICKÝ,

důchodce, režisér souboru ZK ZSKN:

- Ze života hmyzu
- Jednak mám naspěch — a pak: co tobě budu povídat o krnovských přehlídkách? Leda snad to, že když jsme u támhletoho stolu tenkrát před osmi lety vymýšleli, jaký jim dát název, napadlo mě, že by to mohl být DIVADELNÍ MÁJ. A ono se to ujalo.
- Ale teď už musím na zkoušku — připravuju Macháčkovy ženichy. — Amatérskou scénu? Objednej mi jednu na adresu Klubu, a v souboru se ještě zeptám a napíšu ti...

KAREL LUCKÝ,

vedoucí vinárny Slezského domova

- Divadelní máj pro nás znamená mnoho, a proto se velice rádi pro něj obětujeme. Snažíme se jeho účastníkům ve všem vyhovět, věnovat jim veškerou péči a připravit takové prostředí, aby se mohli po dobře vykonané práci také sami radostně pobavit. A třeba až do rána!

ZDENĚK MÁČEL,

akademický malíř

- Mrožkovy Aktovky, i když by se dala uvést celá řada dalších
- Celý repertoár DMK — to je vždycky fůra nových myšlenek, hotový nápor na mozek. A to je moc potřeba.
- Co tu dělá kulturní život mimo Divadelní máje? Spí. Kdyby byla činnost větší; ono je to v celkovém systému řízení a vypadá to asi všude stejně. Měli by to dostat do ruky sami amatéři. Ne, já jsem pro metodiky, ale metodik musí být opravdový metodikem; když jím není, tak by se neměl do té funkce obsazovat. Ale tak je to ve všem... — o svém podílu na úpravě Krnova ti toho moc neřeknu. Snažíme se o město pečovat a také každým rokem nějak překvapit jeho návštěvníky. Ale hodnotit mohou líp oni než my sami.

FRANTIŠEK MAKOVIČ,

pracovník Státní spořitelny

- Fyzikové — Deset malých černoušek — C. k. polní maršálek
- Jsem v Krnově už téměř dvacet let a prožil jsem celou jeho poválečnou historii, tedy i historii všech divadelních přehlídek. Pečlivě uschovávám všechny programové brožury i přehlídkové zpravodaje. Zajímá mě to proto, že k divadlu mám blízko — sám jsem kdysi hrával.
- Jako muzikanta mě trochu mrzí, že se v repertoáru DMK nemohu setkat s některým žánrem hudebního divadla: ať už operetu nebo muzikalem — a zejména rád bych tu viděl moderní operu. — Bylo by také dobré, kdyby krnovské divadlo bylo plné nejenom o Divadelním máji.

MOJMÍR MALÍK,

vedoucí obchodního oddělení Oděvního výrobního družstva v Bruntále; předseda Lidového divadla J. Fučíka:

- Trosečníci — Hadrián z Římsů
- DMK je pro nás také inspirací k další práci; člověk vidí, že se dá divadlo dělat dobře. Naš soubor teď prodělává generační zlom. Máme sice obětavé lidi, kteří však nestačí proudy amatérského divadla. Hledáme dobrého režiséra, silnou individualitu — jinak se nic nedosáhne. Naši režiséři dělají co mohou, ale výraznějšího vzestupu pořád nemůžeme dosáhnout. Schází nám také cílevědomá dramaturgie. A rozpolcení souboru jistě také neprospělo.

IVAN MATAL,

vedoucí odboru školství a kultury MěstNV:

- Liška a hrůzny — Fyzikové
 - Divadelní máj sice znamená velké pracovní zatížení, ale člověk pak cítí spokojenost, když lidé vycházejí z divadla a je na nich vidět, že jim to něco dalo.
- Krnovská kultura kromě DMK? Je tu celá řada akcí Měst.OB, zájezdy profesionálních divadel (opery a operety má obecenstvo rádo, horší už je to s činohrou), estrády oblíbených umělců a zpěváků, kino pořádá přehlídky festivalových filmů.

A situace krnovského ochotnického souboru, ta je horší. Vnější podmínky nemá špatné (např. každou středu je mu divadlo plně k dispozici), ale chybí režisér. Jistě by bylo dobré, kdyby mohl na přehlídce vystoupit a alespoň čestně obstat.

OLGA MATYÁŠOVÁ,

barmanka vinárny Slezského domova:

- Půlnoční mše — Ze života hmyzu
- Co ti mohu říct o Divadelním máji? Asi to, co říkají všichni ostatní. Jako dlouholetá občanka Krnova pamatuju všechny zdejší festivaly, měla jsem také příležitost je poznat opravdu z různých stran: národních přehlídek jsem se zúčastňovala ještě jako divák, Divadelních májů pak už jako pracovnice osvětového domu — to víš dobře sám — i jako členka místního souboru. A ani dnes, kdy mám zaměstnání jiné, se na nich nepřestávám podílet: pracuji ve stravovací a ubytovací komisi. Vzpomínek je za ta léta strašná spousta; třeba jak jsme při 2. DMK dělali ten film: na jeden magnetofonový pásek jsme k němu namluvili komentář, na druhý nám Mojmír Zedník nahrál klavírní improvizace... právě tady ve vinárně pak byla premiéra...

VLADIMÍR MECHEL,

dispečer n. p. Strojovst

- Ze života hmyzu
- Protože náš závod patří k největším, funguji při přehlídkách většinou jako vedoucí patronů, a tak jsem vystřídal už téměř všechny soubory, které sem jezdí častěji. Abychom jim zdejší pobyt co nejvíce zpestřili, připravujeme pro ně i zájezdy. To víš, že se přitom leccos zažije. Asi nikdy nezapomenu na exkurzi tišnovského souboru na Státním statku v Albrechticích, kdy z vepřína vyběhlo prase, podrazilo jednomu členu souboru nohy, ale ten na něm zůstal sedět, takže jsme byli svědky takového menšího rodea.

Inž. JIŘÍ MÍSAŘ,

ekonomický náměstek ZSKN a předseda tiskové komise DMK:

- Liška a hrůzny — Zlatý kočár — Ze života hmyzu
- DMK mám rád jednak proto, že jsem v mládí sám hrával ochotnický divadlo — ještě i zde v Krnově, kde žiji už osmnáct let — jednak proto, že mám rád toto město a vůbec vše, co k němu patří. — Nejhezčí okamžik ze všech přehlídek jsem zažil tenkrát, když jsme na krnovské radnici vítali soubor z Chotěboře (tam jsem chodil osm let do gymnasia); u příležitosti jsem pozdravil i skupinka krnovských občanů — rodáků z chotěbořského okresu; nechyběly tehdy ani slzy dojetí.

Při pořádání Divadelních májů vytvoříme si vždycky opravdu srdečný kolektiv. Škoda, že nám v něm chybí dr. B. Genserek, znalec historie Slezska a historie Krnova. Vždy nám obětavě pomáhal — až do své smrti v r. 1962. Při každém Divadelním máji na něj rád vzpomínám...

BOHUMÍR NEJEDLÝ,

stavební technik

- Legenda o lásce — Půlnoční mše — Jan Roháč
- Prvé Divadelní máje pro mne byly po všech stránkách obrovským zážitkem; na tuto starou éru vzpomínám rád. Ty poslední už na mě tolik nezapůsobily. Moje připomínky? Měla by se dělat větší a vynalézavější propagace (co je například s filmy, které se kdysi o DMK natočily?), zásadně by neměla chybět pohádka pro dětské diváky...

A zdali vzpomínám na svá vlastní vystoupení? To víš, že ano; příznám se, že méně rád na nezdařenou postavu Kuby v Hynštově dramatizaci Martínkova románu Země duní, zato tím raději na režii pohádky Z. Horynové Zkoušky čerta Belínka...

EDA RAŠTÁK,

výtvarník n. p. Karnola

- Starosta — Mrožek
- DMK — to je jedinečná příležitost vidět dobré divadlo — leckteré soubory převyšují úroveň profesionálních scén, které sem zajiždějí — a konečně také příležitost k ohromnému povyražení.

DRAHOSLAV ROZPRÝM,

samost. obytář n. p. Karnola a předseda karnevalové komise

- Když kvetou růže
- Jsem sám ochotník, divadlo mám rád, a tak mi nevadí ty probdělé noci ani nervové vypětí; to všechno vynahradí uznání těch ochotníků, kteří do Krnova zavítají a jsou s naší prací spokojeni. — Můj nejhezčí zážitek z DMK byl ten, když na představení našeho krnovského souboru (Pokorného komedie Blázinec v Atom-baru) bylo odpodlne i večer do posledního přístavku vyprodáno.

EVA ROZTOMILÁ,

ředitelka mateřské školy

- C. k. polní maršálek
- Divadelní máj pro mne znamená vyčerpání jednoho týdne dovolené, což se však určitě vyplatí. To vzrušení, množství skvělých divadelních zážitků a přátelských setkání rozhodně stojí za to.

JAROSLAV SEDLÁČEK,

vedoucí oddělení pro estetickou výchovu a zájmovou uměleckou činnost OOD v Bruntále

- Liška a hrůzny
- Jako pro každého Krnováka je to i pro mne svátek našeho bývalého okresu. — Využití DMK pro Bruntálský okres... — to by potřebovalo široce rozebrat. Zájem by jistě byl, jenže není možno vedoucím souborů refundovat týdenní pobyt v Krnově. Vzpomínám, že na 4. národní přehlídce probíhalo školení asi 50 režisérů z okresu; nejméně polovina z nich se pak snažila zlepšit práci ve

Čeká se na příjezd nového souboru.



svých souborech. V současné době naše soubory v činnosti polevily. Porovnej: r. 1961 — 58 souborů hrajících aspoň jednou do roka; r. 1966 — 12 souborů. Nevím, jak to dopadne a zda se nám podaří aspoň jeden soubor dostat na krajskou přehlídku.

HYNEK SOUŠEK,

stavební mistr n. p. Karnola, režisér Lidového divadla J. Fučíka

- Liška a hrozny — Ze života hmyzu — Legenda o lásce
- Za čím jsem dřív jezdil jen do Hronova, to máme teď v Krnově. Jistě se můžeme z DMK poučit, jenže my se stále učíme a učíme, ale přitom zůstáváme na stejné úrovni. Slibovali jsme si víc, než se podařilo; ti naši členové, od kterých se očekávalo nejvíc, nám nepomohli. Teď je potřeba soubor doplnit. Chtělo by to intenzivnější práci, víc důslednosti a méně zaneprázdnění jinými funkcemi. Měl by sem přijít úplně cizí člověk, který by měl víc respektu.

PROČ TAM POJEDU ZNOVA?

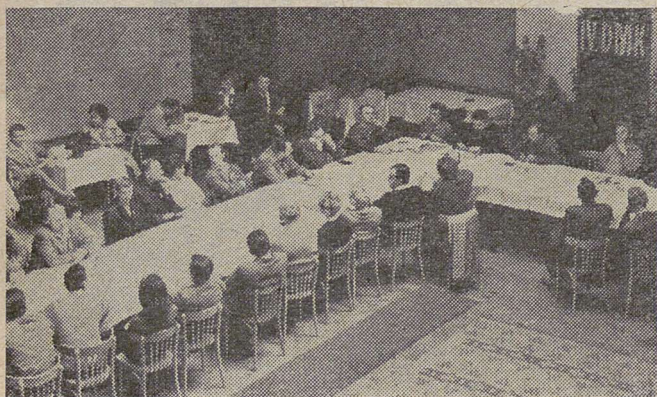
Pro radost, naberu jí tam vždycky na pár měsíců dopředu. Mám radost z nadšení a plné zodpovědnosti organizátorů přehlídky, z upřímného zájmu veřejných orgánů, společenských organizací i otců města, z tisíců pozorných a vděčných diváků a kupodivu i z tak běžné věci, jakou je slušnost a pozornost v jednání mezi lidmi. To, co člověku schází celý rok v Praze i jinde v obchodech, v hotelích, v dopravních prostředcích, to je v Krnově. Není zrovna dobré, když se člověk v r. 1966 raduje v jednom místě z věcí, které by měly být všude běžné. Ale jsem tedy rád, že za tím mohu jet aspoň do Krnova.

Jaroslav Šindelář, vedoucí divadelního odd. ÚDLUT

Proč pojedu letos do Krnova? Na to je docela jednoduchá odpověď: každý se přece rád znovu vrací tam, kde se mu líbilo. Kromě toho mi nedá zvědavost. Musím vidět na vlastní oči, jestli náhodou za ten rok nepostavili v Krnově ještě jedno ohromné divadlo a ještě jeden znamenitý hotel. (U Krnováků s jejich nezdolnou aktivitou, nadšením a pílí by mě to vlastně ani moc nepřekvapilo.) A chci samozřejmě znovu na vlastní uši slyšet kapelu Lidové školy umění, která vítá všechny hosty Krnovského divadelního máje. (Možná, že už letos má sto členů.) Taký se těším na rozhovory se všemi milými lidmi z národního výboru, z osvětové besedy a z divadelního souboru. Prostě přes všechny nepříjemnosti, spojené s dlouhatánskou cestou Praha — Krnov, nedám si ujít příležitost být při tom, až nejlepší amatérské soubory z republiky budou hrát nejlepšímu publiku, jaké jsem kdy na podobných přehlídkách poznala. Leč není všechno jenom růžové, i v Krnově byly loni vážné nedostatky! Pevně věřím, že se s nimi letos nesetkám! U šaten a na chodbách divadla jsem marně hledala zrcadla! A počasi? Darmo mluvit. Doufám, že v květnu 1966 už nebudu nucena takhle ostře kritizovat!

Dr. Olga Lhotová, redaktorka Čs. rozhlasu

Prostředí krnovských diskusí.



ROZHOVOR TŘIATŘICÁTÝ AŽ N-TÝ

už nezaznamenávám vůbec. Nejde to, dokud náš časopis nebude mít formát telefonního seznamu. Nezbyvá než rezignovat na to, že zde některé hlasy chybějí: dlouholetá tajemnice přípravných výborů Růžena Hejdová je na ročním školení v Brně, nezastihl jsem ani F. Čelechovského, O. Dremánka, F. Skybu, M. Soldáta, J. Tošenovského, V. Zetka a další — a na některé, s nimiž bych ještě rád pohovořil, prostě nezbyl čas.

Ale ono ani ostatně nešlo o vyčerpávající historiografii. Šlo než o to, co se v tom bleskovém tempu mohlo podařit: alespoň letmo nakouknout, co se to vlastně skrývá za zkratkou DMK.

S blokem a magnetofonem se na pár dní do Krnova vrátil
JAROSLAV VEDRAL

To je totiž tak. Že Krnov jako takový existuje, o tom jsem si na základě toho, že jsem byl nucen z něčeho uskutečnit maturitní zkoušku (o fyzice a chemii se nedalo uvažovat a tak mi zbyl zeměpis), udělal přibližné představy. Že existuje i Krnov májový, o tom jsem se dozvěděl až mnohem později a nebýt toho, že jsem nalezl zalíbení ve čtení Amatérské scény, měl bych asi o jednu mezeru ve vzdělání víc. A pak jsem se přesvědčil sám. Teď už tedy vím o Krnově dokonce tolik, že o tom píšu. Ale abych se držel tématu: Do Krnova pojedu (a nejen já) moc a moc rád, protože:

1. Jsou tam prima lidi.
2. Je tam výborná sauna.
3. Jsou tam hezký holky (a málo kluků).
4. Výborně se tam hraje divadlo.
5. A vůbec je to fajn.

Václav Barta — vedoucí souboru INKLEMO

Přesněji řečeno: proč bych rád jel znovu na Krnovský divadelní máj (protože člověk nikdy neví, co mu do toho zase vleze). Především pro jeho neopakovatelnou atmosféru, s jakou jsem se ještě na žádné přehlídce, byť sebezvučnějšího jména, nesetkal. Dobré inscenace může člověk vidět ledaskde — ale tolik lidí pohromadě se zájmem o zdar dobré věci, to už se hned tak nenaskytne.

Ale nechci opakovat, co už jsem porůznu napsal do časopisů a novin — už proto, že mnoho slov chvály by mohlo rozmělnit velikost toho, co v krnovské praxi je tak prosté a samozřejmé: vlídná pohostinnost a upřímné srdce. A tak raději skončím docela obyčejně: Těším se na Krnov!

Miroslav Langášek, šéfredaktor osvětových časopisů

Odpovídá se mi přátelé, přátelé, velmi těžko, velmi těžko. Ne snad proto, ne tedy proto, že bych byl špatný stylist, špatný stylist. Je přeci známo, že všichni, všichni pravím, studenti novinářství jsou výbornými, či právě velmi dobrými stylisty. Avšak je velmi obtížné přiznávat se veřejně, totiž ve veřejném sdělovacím prostředku, k městáckým rysům jako je například ješitnost, již mám velmi vyvinutou.

A proto mi dělá moc dobře, že se v Krnově dívají na cizince jako na lidi a nikoli jako na městské vyvrhele, dovoli mi vylézt s fotoaparátem na radniční věž a podobně. Pak se tam také lze setkat s přáteli z Prahy, na což se těším již od minulého Krnova a což v Praze není možné, protože oni i já máme stále mnoho práce (už je to patnáct rádek?) a pak se těším do Krnova proto, že se mi tam že se mi tam líbí, moc se mi tam líbí a chtěl bych tam být vypořezán.

Saša Mikšovic, redaktor

Protože jsem měl vždycky v Krnově pocit, že moje paradoxní zaměstnání profesionálního ochotníka má nějaký smysl. A protože když nás něco nezklame devětkrát za

sebou, tak se samozřejmě jede po desáté cítit se týden takový, jako před desíti lety. Krnov totiž nestárne. Oddaní krnovští poutníci v důsledku toho nutně omládnou.

Jiří Beneš, vedoucí redaktor Amatérské scény a Repertoáru malé scény

Na tuhle otázku už jsem vlastně odpovídal vloni v krnovském Zpravodaji. Jelikož uplynulé měsíce nic na mých dojmech nezměnily, mohu se klidně opakovat. Tak tedy: do Krnova se budu vždycky vracet rád proto, že teprve tam mi bylo dokázáno, že termín „kulturní revoluce“ nemusí být vždycky frází z diskusního příspěvku soudruha z kraje. Že se mi líbí, když po řadu dní chodí tisíce lidí dvakrát denně do divadla, ale i na besedy apod. Že vlastně celý Krnov je hrozně pěkné prostředí, to mám na mysli hlavně tamější interiéry, divadelními prostorami počínaje a konče třeba vinárnou v hotelu. Že se mi nikde jako novináři nepracovalo tak dobře, neboť od prvního okamžiku jsem tam nebyl škodná, ale vlastně takový divný host, který si přijede na návštěvu domů. Že... ale ono by toho bylo moc a vy jste to chtěli stručně, že? Pak se to dá říct jenom jednou větou, která obsahuje všechno: do Krnova se budu v ů b e c rád vracet. Když mi pámbu zdraví dá.

Josef Podaný, redaktor Čs. rozhlasu

Nemusím si naštěstí nic vymýšlet — Váš Divadelní máj, kterého jsem se jednou mohl zúčastnit, je opravdu zážitek svého druhu. Jak mám hrůzu a vrozený strach z „organizovaných svátků“, z hlučných slavností, besed a porot, u Vás — anebo mezi Vámi — to byly chvíle opravdového vzrušení a — jak jsem mohl poznat i na Vašem obecenstvu — chvíle nefalšované sváteční. Tak to asi má být, když jde

Po loňských úspěších našich amatérských divadelních souborů v zahraničí, jimž byla v časopisu věnována značná pozornost, projevují četné zahraniční svazy, soubory i jednotlivci zájem o naše ochotnické divadlo. Západní Německo, Rakousko, Švédsko, Anglie i Jugoslávie — zde všude chtějí navázat užší styky s našimi amatérskými divadelníky. Mezinárodní korespondence ÚDLUT je velmi bohatá, zatím ale většinou zůstává u korespondence o výměny materiálů.

Dalšímu rozvoji mezinárodních styků v ochotnickém divadelnictví by nepochybně prospělo, kdyby bylo možno u nás — podobně jako v NSR i jiných zemích — konat alespoň jeden festival se zahraniční účastí. Pokusili jsme

Po druhé světové válce byl význam divadelních ochotníků v tom, že pomáhali konzolidovat okupací rozrušený společenský život. V přemnoha místech zvláště našeho pohraničí znamenalo tenkrát ochotnické divadlo jeden z nejučinnějších prostředků, jak dostat lidi dohromady, navazovat mezi nimi jiné než pracovní styky, začít vytvářet nové kulturní a společenské tradice. Patrně není žádná náhoda, že většina našich vynikajících ochotnických souborů těchto let se vyvíjí právě v pohraničních oblastech. Patrně v těchto souvislostech také není žádná náhoda, že z té stovky festivalů, které ochotníci po celé republice v těchto letech organizují, právě ten krnovský hraje první housle. A jestliže ochotnické divadelnictví jako celek dokázalo v padesátých letech vysílat do Krnova své nejlepší soubory a svá nejlepší představení, jestliže zde byla tato představení vřele přijata a krnovské Divadelní máje se postupně staly opravdu novou tradicí pomáhající Krnovsku ve společenském vzestupu, pak jde o čin, který přesahuje význam jen ochotnického divadla; měl by být — bez přehánění — hodnocen historiky.

Za ta léta viděl Krnov každoročně prakticky (až na ně-



Soubor před porotou.

o divadlo. Přeu Vám, aby zrovna v tomhle Vám co nejdéle „vydržel dech“. Ostatně Vám vydatně pomáhá to jaro i Vaše podivínství (protože kdo tak horuje pro divadlo, je vždycky trochu podivín, který se neptá „co za to“, ani nehledí na čas a ha nesnáze).

Váš *Josef Topol*

Krnovský divadelní máj je pojem. Pojmem se stává buď něco výjimečného v kladném slova smyslu, nebo v opačném smyslu slova. Průměrné si člověk jen zaregistruje, a někdy ani to ne.

Krnov je pojem. Divadlo má v Krnově dobré podmínky a dobré divadlo svoji tradici. Přijedeš-li tam jednou, přeješ si mít stálou vzpomínku. Na kolik let? Na tolik, kolik bude takových Krnovů, jako by ten můj první vloni.

Pavel Bošek, redaktor

se několikrát pozvat zahraniční soubor na Jiráskův Hronov, ale zkušenosti nejsou nejlepší — vždyť zde nemáme ani kde zahraniční hosty ubytovat!

A tak mne napadá, zda by právě krnovský Divadelní máj nemohl ve svém programu zahrnovat vystoupení alespoň jednoho, dvou zahraničních amatérských souborů, zda by jeho pořadatelé nemohli už dnes zvát na krnovské máje alespoň pozorovatele a odborné novináře ze zahraničí — zda by se prostě obdivuhodné krnovské tradici neměla dát nová injekce. Cíl je zřejmý: postupně vytvářet z DMK mezinárodní festivaly amatérského divadelnictví.

ZDENĚK KOKTA

kolik výjimek) všechno to nejlepší, co v československém ochotnickém divadelnictví vzniklo. Odtud každoročně putovaly nejlepší soubory do Jiráskova Hronova, který tradičně představuje nejvyšší ochotnickou metu. (Mimoходом: ta víceletá tradice je ta jediná přednost, která mu — ve srovnání s Krnovem — zbyla.) Měnily se vnější věci. Z národních přehlídek se staly mezikrajové a jiné. Měnily se soubory, staré zanikaly a nové vznikaly. Měnil se repertoár, protože společnost se vyvíjí a s ní její divadlo. Měnily se poroty, měnili se lidé v sekretariátu DMK, měnili se návštěvníci — vždyť ti, kteří chodili kdysi na dětská představení (a to je dobrá krnovská tradice!), mají třeba už sami děti. Při různých těch změnách se dělaly různé chyby (ke cti domácích organizátorů budiž řečeno, že ty chyby jsme většinou dělali my, přespolní spoluorganizátoři z různých ústředních i krajských zařízení). Ale zdá se, že přes všechny změny cosi zůstalo a trvá. To cosi je dvojí láska: láska krnovských lidí k ochotnickému divadlu a láska československých ochotníků ke Krnovu.

JIŘÍ BENEŠ



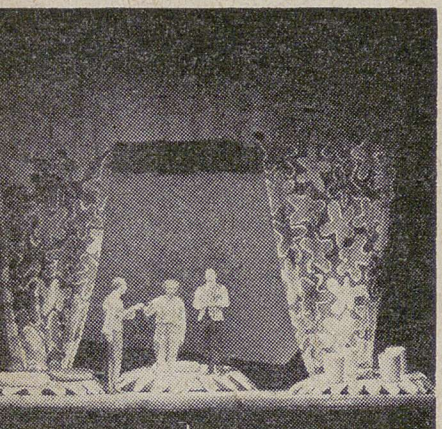
1



2



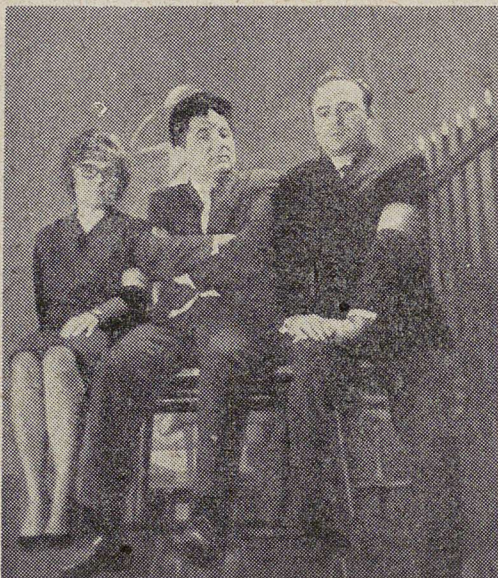
3



4



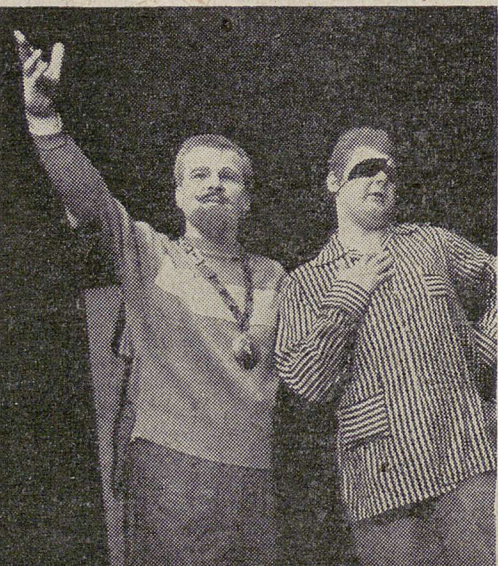
5



6



7



9



10



11

DMK VE FOTOGRAFII KARLA MINCE:

1 Trosečníci (Brno) — 2 Červené papuče (Olomouc) — 3 Racek (Kojetín) — 4 a 10 Ze života hmyzu (Tatara Praha) — 5 a 7 kabaret (Pod okapem, Ostrava) — 6 Zahradní slavnost (Krnov) — 8 Hadrián z Římsů (Brno) — 9 Starosta (České Budějovice) — 11 C. k. polní mašálek (Brno).

ÚNAVA ZE ZÁZRAKU?

Dosud jsme v našem cyklu sledovali proces diferenciací a proměny českého dramatu, jak probíhal ve dvou protikladných tendencích, které odpovídaly ideově uměleckým záměrům divadel, v jejichž nejtěsnější spolupráci hry vznikaly, a to v dílně činohry Národního divadla a v okruhu činohry Státního divadla v Brně.

Tyto dvě divadelní tendence ovšem nevyčerpávaly rozsah tvořivosti českého divadla v údobí, o kterém hovoříme, tj. od poloviny padesátých let, a nevyčerpávaly také rozsah dramatické tvorby. Vedle nich existovala osobitá díla dramatiků, kteří v té době spolupracovali třeba s Divadlem čs. armády, Divadlem S. K. Neumanna, Realistickým divadlem (např. Peter Karvaš, Pavel Kohout, František Pavlíček, Ludvík Aškenazy, Jaroslav Dietl aj.).

Významným impulsem k oživení českého dramatu, k přimknutí her k nekaširované současnosti a inspirací k větší odvážnosti i pravdivosti zobrazení skutečnosti byla tvorba *satirická* a tvorba *malých divadel*.

Myslím, že je však třeba oddělit satirickou tvorbu a práci malých divadel, protože se nedá jednoduše říci, že by všechna malá divadla představovala výhradně satirickou tvorbu. „Qui bene distinguit, bene docet“, říkali starší latíníci, a my se jejich moudrosti přidržíme. Neboť je pravda, že kdo dobře rozlišuje, dobře učí.

V některých případech tzv. malé divadlo — např. pražské Rokoko, které vzniklo v roce 1957 a bylo prvním malým divadlem — od svých počátků představuje především typ satirického divadla, přesněji řečeno: typ satirického kabaretu (i když se právě Rokoko během svého vývoje několikrát pokoušelo — s problematickým uměleckým zdarem — uvést „celovečerní“ hru). K této skupině převážně satirických scén patřil nedávno zaniknuvší Paravan. A nejlepšími uměleckými výsledky se v této oblasti může pochlubit Večerní Brno. Ale ostatní malá divadla — zejména Divadlo Na zábradlí, Semafor, Reduta, nedávno k nim přibyl Činoherní klub — nepatří k satirickým souborům, ačkoli v jejich hrách i inscenacích najdeme mnoho prvků a postupů satirické tvorby (například v Havlových hrách Zahradní slavnost a Vyrozumění v Divadle Na zábradlí); základ jejich umělecké práce vychází z jiných principů, což je důležité vědět hlavně pro inscenační praxi.

Proto bude správnější sledovat vliv obou proudů autorských i inscenačních — satirických i malých divadel — v samostatných kapitolkách, i když musíme mít samozřejmě na paměti, že se v práci všech těchto malých divadel podílí satirického pohledu na skutečnost a satirického způsobu zobrazení velmi prolíná a prostupuje, a že mnohdy povedeme dělicí čáru opravdu jen jako čáru tak říkajíc pomocnou. A budeme si dále uvědomovat, že všechny podobu těchto nových proudů v našem divadle i dramatu měly *společné základy a východiska*: spojoval je odpor k zkonvenčenému „oficiálnímu“ divadlu, které už nenavazovalo bezprostřední a provokující kontakt s diváky; spojoval je také odpor proti velkým „syntézám“ a „velkým perspektivám“, které na velkých scénách zdomácnily, ačkoli většinou to byla jen slova... Velmi podstatné, co vznikající malá divadla spojovalo, bylo vědomí, že vystoupila na veřejnost ne proto, že byla někým založena, nějakou administrativní cestou, ale že se zformovala z *vnitřní potřeby tvůrců* promluvit k divákům umělecky jinak a o jiných, dosud nepojmenovaných věcech. V tom

byla všechna malá divadla zajedno; ale jejich vlastní programy byly velmi rozmanité, krystalizovaly teprve během práce, skupiny tvůrců se často měnily a rozcházely, protože se rovněž dále diferencovaly.

Ted' snad už je možné samostatně hovořit o podílu satirické tvorby pro rozvoj našeho dramatu i divadla, aniž bychom se obávali, že uměle od sebe odtrhujeme skutečnosti, které byly v základu společné — zejména vzhledem k praxi ostatních „velkých“ divadel —, a můžeme mluvit bez nebezpečí, že zase uměle rovnáme pod jednu střechu díla, která vycházejí z jiných principů.

SMĚŠNÉ JE ČÁSTÍ OŠKLIVÉHO

Satira vznikla už v dávných dobách antického divadla; má tedy letitý rodokmen i vznešený původ, ale je zahalená tajemstvím. Aristoteles ve své Poetice píše, že „tragédie se vyvinula ze satyrské hry“, ale nedochovalo se, že by satyrské hře věnoval pozornost, kromě stručného výměru komedie, kde mj. praví, že „směšné jest částí ošklivého“. Což je myšlenka velmi objemná a závažná, vpravdě fundamentální.

Do dnešních dnů je podstatou satiry duch kritiky, duch objevování toho směšně ošklivého, jako projev bezprostřední nespokojenosti se skutečností; v této *aktivitě kritického* zobrazení je základ uměleckého i společenského smyslu satiry od dob nejstarších až po nejčerstvější současnost. Smích či humor bývá jiný než ve veselohře. Hněvivý, ironický, škodolibý *výsměch* je hlavní specifickou zbraní satiry, jak napadnout zlo a špatnost, hloupost a malost; proto také předmět výsměchu hyperbolizuje, aby v zrcadle nadsázky vynikl, byl obnažen jako na pránýři. Na výsměch je člověk zřejmě od nepaměti citlivý a zranitelný, proto je účinek satiry účinný a bolestivý. Potíží satiry — rovněž od nepaměti — spočívá v tom, že musí být *aktuální* a hlavně *konkrétní*, málem adresná, musí umět a musí mít odvahu vložit prst do rány a ukázat lidem a celé společnosti její nemocné místo, a použít léku, který nebývá zvlášť příjemný (hlavně ne těm, jichž se satira týká). Proto se také hovoří o hygienické funkci satiry. Všeobecnost, abstrakce není její doménou, i když velká satirická díla dokázala zachytit předmět svého výsměchu umělecky tak pronikavě, že problémy i typy postav zobecnily a dodnes jsou tato díla živá a dodnes v nich hloupost, prospěchářství, přetvářka a pýcha nachází své neléčitelné zrcadlo.

Vášně nespokojenosti je tedy pravou vášní satiry. Je kořeněna odporem a hněvem vůči všemu směšnému, které jest součástí ošklivého. Musí mít tedy pravý satirik — nikoli ten, jenž pouze snuje vtípky na komunální poměry — onu podivnou baudelairovskou vášň pro ošklivé, vášň pro směšné, trapné, nízké; vytáhnout na světlo, před zraky publika, všechno to, co se skrývá a uniká soudu veřejnosti.

„Nemám rád satiru, protože je jednostranná“, prohlásil — tuším — John Steinbeck. Na jeho názoru je jistě kus pravdy. Za rasantní, bezprostřední účinek satira platí jednostranností; nebo jinak řečeno, aby byla satira účinná, musí být jednostranná; aby splnila svou hygienickou funkci, musí nemilosrdně vyloupnout z celého obrazu života a společnosti právě to „ošklivé“, co zaslouží výsměch.

Léta, o nichž hovoříme, tuto hygienickou funkci satiry potřebovala a satira — ač prudce odmítána — neustále se hlásila ke slovu.

DESET HUBENÝCH LET

Historie naší poválečné satiry začíná vlastně znovu v roce 1949, kdy bylo uzavřeno Divadlo satiry, vzniklé ze skupiny pelhřimovských studentů po roce 1945, které uvedlo řadu vtipných a satirických programů. Tady začíná smutná historie naší satiry, která na řadu sezón zmizela z repertoáru divadel, neboť to, co na jevištích zůstalo, nazývalo se satirou jedině z politovánímhodného nedopatření; byly to bezzubé hry, bez vášně a bez výsměchu. „Nedopatření“ však způsobovalo, že nebyla „vhodná chvíle“ pro satiru; teoreticky se sice tehdy uvažovalo, jestli satirická hra musí nebo nemusí mít kladného hrdinu, jestli smích je tím kladným hrdinou (jak jinak by se mohl hrát Gogolův Revizor?), ale ve skutečnosti satira neexistovala a existovat nemohla, protože v době kultu osobnosti kritice a satiriře pšenice nekvetla. Kritika měla předem zregulováno řečiště; nejen v divadle bylo jasné, co a kdo se může kritizovat, a co a kdo se nesmí kritizovat.

První pokus podnikl v roce 1953 E. F. Burian, když uvedl v Armádním uměleckém divadle satirické pásmo Václava Jelínka Skandál v obrazárně. Další pokus napsal Ota Šafránek pod názvem Kudy kam (Dáme se rozvést?) v roce 1954, což byla veselohra s některými satirickými postřehy, ale přesto obě hry narazily na řadu potíží. Další texty se už nepodařilo vůbec na jeviště prosadit, např. Blažkovu hru Město žasne nad Bivojem. Také studenti pražské AMU (Ján Roháč, Ota Žebrák aj.) se snažili připravit satirický pořad — Večery pod lupou a později Satirka —, ale po několika předpremiérách premiéra se nakonec nekonala. Podobný osud po několika letech — v roce 1956 — stihl hru Jiřího Vilímka Houba, Vojtěcha Čacha Pan ministr přikazuje a Pavla Kohouta Chudáček, které nebyly uvedeny.

Takže satira se objevovala jen v dramatizaci Haškova Švejka nebo v Majakovského Horké lázni a později Štěníci, nebo v Hikmetově hře Byl Filip Filípek nebo nebyl? A patrně k největším a nejúspěšnějším satirickým dílům té doby patřily předscény Jana Wericha a Miroslava Horníčka na scéně ABC.

Jestliže v padesátých letech nemohla proniknout česká satirická hra, pak je ovšem třeba vidět, že satirické scény a postupy se objevovaly v různých hrách, o nichž jsem už dříve zevrubněji psal: např. v Kohoutových Zářijových nocích, v Stehlikových hrách Vysoké letní nebe, Nositelé řádu nebo Hej, pane kapelníku, ale nemohly se dostatečně rozvinout, vzápětí byly tyto výstupy neutralizovány a vyváženy optimistickým pohlazením a samozřejmě happyendem.

Když rekapitulujeme vývoj české satiry od roku 1949, musíme konstatovat, že — s výjimkou Jelínkova Skandálu v obrazárně — první původní česká satirická hra se objevila až v roce 1958. Tedy téměř za deset let po zrušení Divadla satiry! Byla to ovšem hra znamenitá, která naráz zvítězila u diváků i u divadel, proběhla po našich jevištích jako meteor, dostala se do zahraničí, a ještě dnes se hraje na mnoha scénách. Autor nebyl žádný nováček, se satirou se potýkal od pětačtyřicátého roku a jmenoval se — Vratislav Blažek. Jeho hra se nazývala *Třetí přání*.

USKUTEČNĚNÝ ZÁZRAK

Kritici jásali. Pod titulem Uskutečněný zázrak psal Vladimír Gabriel v *Kultuře*: „Vratislav Blažek má vzácný dar vyhotovit situaci neodolatelným humorem, dívá se kolem sebe otevřenými očima a vkládá hrdinům do úst myšlenky, kterými opravdu myslíme v denním životě. Reakce obecnosti jsou bouřlivé a chvílemi opravdu jen zasykneme, jak horký je kaštan, který se nám ocíl v dlani.“ Jaroslav Opavský napsal v *Rudém právu*: „Hra má výborný veseloherní humor. Vede dobrou cestou. Její smysl je jasný. A nebojí se jít ostře do vážných otázek, spočívajíc na zdravých základech. Ukazuje rub a líc věci, nad nimiž lidé nebývají ochotni dlouho uvažovat.“ V Divadelních novinách jsem přivítal Blažkovu hru: „Objevila se dobrá satirická komedie, která opustila plytké polohy nezávazného vtipkování na byrokratické úřednické, pásky a komundy a zaměřila do skutečných problémů. A jakoby vážnost záměru vypro-

vokovala všechny autorovy tvůrčí síly a dala jim rozlet a švih.“

Dědeček z moderní pohádky odměnil hrdinu Blažkovy hry Petra za to, že mu uvolnil místo v tramvaji; slíbil, že mu vyplní tři přání. První dvě Petr promarnil, protože tomu nevěřil, teprve když poznal, že dědeček nelhal, namáhal se, aby si všechno vynahradil: tedy přál si — mazaně — spokojenost. To znamená, krásný byt, zařízení, šaty, auto atd. Blažek tím odhalil, jaké jsou jeho představy pod pojmem spokojenost a štěstí, a všeho mu dopřál, včetně české závisti jeho známých. Na závěr mu uložil těžkou zkoušku: jeho kamarádovi se stala křivda a Petr mu může pomoci, ale hrozí nebezpečí, že třeba může přijít o všechno snadno získaný blahobyt. Pomůže, nebo nepomůže? Zavzvoní, nebo nezavzvoní — s takovou otázkou autor končí hru a obrací se na diváky: co myslíte?

Blažkova hra vynikala vtipem a veseloherním a satirickým šihem, přesnou charakteristikou lidí, znalostí života i chytrou parafrází pohádkových motivů. Především byla přínosem a oživením dramatiky z hlediska společenského významu obsahu hry, víc než novostí uměleckého zpracování, které zůstávalo poplatné v podstatě tradiční realistické komedii. Jako by za příběhem Blažkovy hry zněla pozoruhodná slova Kazimira Brandyse: „Kdybych měl někoho vychovávat, varoval bych ho především před kultem věcí, které nevlastní. Je to nevysychající zdroj pseudohodnot a nesprávných představ. Když máme nějakou věc, musíme správně zhodnotit její význam, když ji nemáme, nesmíme ji přeceňovat.“

V další satirické komedii *Přilís štědrý večer* (1960) Blažek hledal nezkreslenou, skutečnou pravdu o mladém člověku, který je velmi nadaný, ale nedostal se na vysokou školu a pracuje teď jako závozník. Budoucí tchán — dělnický ředitel Novák — se vydá po stopách jeho minulosti. Blažek tak hledá skutečný a pravdivý obraz člověka, jenž se nikdy nevešel do jeho kádrového posudku. Konflikt hry neprobíhá jen mezi tchánem a nastávajícím zetěm, ale ještě jinak a důsažněji: v komedii stojí na jedné straně všichni čestní a poctiví lidé, kteří i po tom, co dosáhli pětadvaceti let, nezapomněli na páteř a čest, a na druhé straně lidé, kteří umějí proplovat životem maloměstácky, pokrytecky, sobecky a chytrácky, s notnou dávkou frází i cynismu.

Po těchto dvou svěžích komediích se Blažek jako divadelní autor odmlčel (napsal scénář k prvnímu filmovému muzikálu *Starci na chmelu*). Po Blažkových hrách přišla vlna pohotových satirických i méně satirických, vtipných i méně vtipných textů, která se projevila snad ve všech repertoárech, ale postupně se ukazovalo, že skutečná tvůrčí iniciativa se přenáší na jiné jeviště: do Večerního Brna, které se zprvu prokousávalo těžkými začátky mladého malého divadla, od kabaretně estrádně montovaných scén, až se jednoho dne představilo neobyčejně vtipným, břitkým a útočným pořadem autorů Skály, Fuxe, Pantůčka *Drak je drak*. Zase jim výborně posloužila rádobý pohádková rouška — která vždy víc odkrývá než zakrývá — o draku, jenž se údajně objevil za vesnicí, aby se rozpoutala lehkovážná i docela vážná satirická legrace o poměrech v Žužlicích, o jejich konselech a občanech. Divadelně barvitě pásmo scén, písní i parodií (prozrazujících i kabaretní začátky Večerního Brna) se svou kompozicí i myšlenkovou pregnantností blížilo satirické komedii a znamenalo skutečný tvůrčí i návštěvnícký úspěch mladého divadla.

Král-Vávra Milana Uhdeho rovněž vycházel z principů Večerního Brna; jednotlivé scény byly prokládány výbornými songy, ale hra mířila ještě k větší celistvosti, poloha textu byla intelektuálnější a jeho humor ironičtější. Je nesporné, že Uhdeho *Král-Vávra* — s podtitulem „nonsens nonstop“ — patří k nejzávažnějším satirickým komediím naší poválečné dramatiky.

„Nonstop“ znamená, že se příběh v kruhu opakuje. Na jevišti hra končí prvním výstupem. Je to důsledně a krutě, ale — z hlediska hry — reálné a pravdivé. Je to pravda příběhu z irských dějin, který Uhde *demonstruje* jako pohyb společenského mechanismu.

Ve hře najdeme dva prolínající se stylové postupy (když přehlédneme ještě některé bezbarvé a popisné dialogy, jež jsou v menšině): základní poloha *satirické alegorie*, včetně štědré úrody trefných a adresných satirických šlehů. Současně Uhde využívá i techniky *nonsensu*, nejen v základní dramatické situaci a jejím rozvíjení, ale i v ja-

zykové charakterizaci některých rolí, zejména strýce Vrbý a Krále-Vávry.

Význam Uhdeho divadelního debutu vidím především v myslitelském zpracování tématu hry, která přinesla na jeviště nejzávažnější problémy, kterými jsme se zabývali od XX. sjezdu. Uhde je vyslovil odvážně a odpovědně, aforisticky pregnančně i s pronikavou poučeností.

Ne nadarmo byl v záhlaví programu Večerního Brna k Uhdeho Králi-Vávrovi citován dopis V. I. Lenina: „Není zapotřebí si něco nalhávat. To je škodlivé. To je hlavní zdroj našeho byrokratismu.“

POHYB JE ŽIVOT

V posledních letech můžeme pozorovat, že i v těch hrách, které svým charakterem mají blízko k satirickému žánru — například Havlova Zahradní slavnost a Vyrozumění, Klímův Zámek nebo Karvašova Velká paruka; z nejčerstvějších textů třeba Gillova Čára ve Večerním Brně — probíhá posun ve směru umělecké ucelenosti, dochází k oživení pozornost našeho dramatu i divadla vůbec k věcem společensky aktuálním, podnítily zájem naší dramatiky o *pravdivé* zobrazení skutečnosti, utužily vztah a *důvěru* obecnstva k divadlu, které se odvážně angažovalo, dnes už zase v podstatě satirická hra mizí z jeviště, mluví se o *únadě ze satiry*.

Proč?

Důvodů bude samozřejmě hodně. Nejzanedbatelnější je asi ten, že to zavinila kritika, že totiž neustále vytýkala satirickým textům sklony ke komunální problematice a nedostatek umělecké i myslitelské úrovně. Což bylo často pravda. Ale obávám se, že kritika nemá takovou sílu, aby obrátila chod divadelní praxe. Nejpodstatnější důvody — kromě známých a únavných potíží s uváděním satirických her — budou asi tyto:

Divadlo je umění, které žije přítomností, je v neustálém kontaktu s obecnstvem — a proto vycítilo, že nestačí

problematiku doby jen satiricky skicovat, ale že diváci potřebují daleko důkladnější, umělecky průkaznější *analýzu*; že je třeba jít na kořen věcí a tu jakoby nestačily dosavadní postupy.

Jakkoli prazákadl divadla se nemění, konkrétní podoby divadla se ustavičně proměňují. K této neustálé proměnlivosti divadla patří také stará pravda, že málokdy — nejspíš jen jako historická, akademická záležitost — se vyskytují žánry v čistém tvaru, neboť ihned hrozí zkonvenčení a zplanění. Vývoj umění je vždy ovlivňován mnoha okolnostmi, velmi často prolínáním žánrů a stylů (např. můžeme zjistit, že se i nejvážnější umění obrozovalo z podnětů na periférii umění, včetně detektivky). Tedy ani satira není vlastně nikdy čistým, přesně ohraničeným, jednou provždy kanonizovaným uměleckým útvarem. (Vlastně se můžeme divit, že vznikla divadla specializovaná na satiru, a bylo by zajímavé zjistit, kde a jak k tomuto zrodu došlo.)

Dalším velmi závažným faktorem působícím na proměnu naší satirické tvorby je vliv zahraniční dramatiky. Jakmile se naše drama začalo vymaňovat z vzdychotěsné klausury padesátých let, začalo se rozhlížet po světě; po čase zjistilo, že právě nápadným znakem poválečné dramatiky — ať je reprezentována autory nejrozumnějších stylů a postupů, jako třeba Miller, Dürrenmatt, Williams, Frisch, Ionesco — je to, že nehledá nějaký krystalicky čistý žánr, ale právě naopak, že *prolnutí* vážného i směšného, groteskního i satirického, absurdního a groteskního, tragického a komického je *hlavním* společným jmenovatelem estetiky poválečné dramatiky. Tato významná inspirace dramatu, o něž usiloval už A. P. Čechov, padla u nás na úrodnou půdu — totiž na půdu nespokojenosti autorů i divadel s dosavadním zkonvenčeným tradičním realismem.

Ovšem ani všechny tyto literární inspirace by patrně nemohly tak ovlivnit naše drama, kdyby tu nebyla základní inspirace a potřeba života, který po rozpadu dogmat a jistot z dob kultu osobnosti vyjevil své rozpory a konflikty, a umělci — stejně jako celá společnost — museli se podívat pravdě tváří v tvář. České drama začalo vidět naše problémy v souvislosti s pohybem světa — a k tomu nestačila vyježděná koleje starého realismu.

Které zdravé umění — a který zdravý organismus vůbec — nehledá změnu a netouží po pohybu? Neboť pohyb je život.

Ale to vlastně zase předbílám. Nejdřív se musíme vypravit do malých divadel.

(Pokračování příště)



- NEJEN PODLE BIZETA - - - -

Po druhém díle Encyklopedického hesla XX. století, o kterém jsme psali v minulém čísle, sáhlo talentované liberecké studio Y k předložce i k inscenačním postupům náročnějším. CARMEN NEJEN PODLE BIZETA je více než záživnou podívanou, ilustrovanou salvami smíchu a áriemi ze známé opery. To vše za výdatné pomoci klasiků sepsal a secvičil Jan Schmid za hudební spolupráce Karla Nováka a výtvarného snažení Jaroslava Maliny.

I v tomto pořadu si Y zachoval svoji jedinečnou tvář naivního divadla trapasu. Nepředstavitelně dlouhá řada nápadů, špílů a gagů je divákovi předkládána

vkusně a přesně. Schmid přichází s Carmen v době, kdy je její realizování předmětem debat a sporů díky novému nastudování v Národním divadle stejně jako americkému filmovému zpracování. Přišel tedy v pravou chvíli. I proti jeho inscenaci jistě bude řada námitek. Někomu bude třeba vadit, že Don José odzpívá, když už je na scéně, i part Carmen, která zanedlouho zaskočí třeba za Zunigu, nebo jinak i naopak. Nikdy nepadá na zem dáma, byť je sebedokonaleji probodena — vždycky se najde galantní partner, který ochotně a věrně zaskočí. Také zasvěcená instruktáž býčích zápasů, vložená mezi první a druhé dějství, udělá

kus dobré osvětové vzdělávací práce, ovšem kromě hlubokého uměleckého zážitku. Promluvy a vysvětlivky Jana Schmidy jsou přesně načasované.

Z interpretů stojí za zmínku Jan Schmid, Karel Novák, Zuzana Schmidová, Josef Fučík, Jitka Nováková, Jan Vala, Eva Zapletalová a konečně Bohuslav Maršík (jediný zpěvák v pravém smyslu slova). A pochopitelně mužský i ženský sbor, který tvoří výše jmenovaní. Víc interpretů pořad nemá.

Liberečtí zůstali na úrovni. Krize malých forem se jim vyhnula, nebo ji nepostrehli.

PAVEL BOŠEK

soudce

VYPOVÍDÁ



Jednoho dne jsme soudili nějakou partu chuligánů z Prahy, která se při odpoledním čaji ve Kbعلích opila a vyvolala výtržnost. Běžné chuligánstvo, jakých je v Praze a okolí na tucty. Přitom jsem si všiml, že v jednací síni úplně vzadu sedí neobvyklá tvář s menjouovskými vousky. A tady a takhle to začalo. Asi za týden mě onen Menjou navštívil, představil se jako pomocný režisér a zeptal se, zda bych si nechtěl zahrát ve filmu. Pak následovala schůzka s režisérem Jánem Kadárem.

Zde jsem se dověděl, o co vlastně jde. Režisérská dvojice Kadár-Klos chce natočit jakýsi film-diskusi, ze soudního prostředí, na námět Lenky Haškové. Jde jim o to, aby film působil co nejvěrohodněji, skoro jako reportáž. Proto také chtějí, aby tam hrály divákově neznámé tváře. Ve filmu jsou tři hlavní role: obžalovaný Kudrna, prokurátor, předseda senátu. Pak padla otázka, zda bych si nechtěl tu svou roli, v níž každodenně vystupuji v životě, zahrát na plátně.

Přiznám se, že se mi při téhle nabídce trochu sevřelo srdce. Že by se mi zčista jasně splnilo mé skryté přání, přání ochotníka, který od dětství miloval divadlo a film — a po celý život svou touhu realizoval aspoň ochotnickou divadelní prací? Ovšem — režisér nic nevěděl o mém vztahu k ochotnické práci a já jsem o něm ani nehovořil.

Přesto, že jsem měl z tohoto vyzvání radost, oponoval jsem, že jsem viděl řadu herců, kteří hráli soudce velmi přesvědčivě a že přece není nutné svěřovat titulní roli Lešetinského kováře skutečnému mistru kovářskému. Režisér však úlohu předsedy senátu nechtěl světit nějakému známému herci; ale současně mi řekl, že jde o experiment, který se může, ale také nemusí podařit.

A zkoušky rozhodly. Při nich jsem poprvé

v životě vstoupil na Barrandov, poprvé jsem stál před kamerou a poprvé jsem hrál jako partner skutečného umělce — nitranského herce Vlado Müllera. A právě zkouška s Vlado Müllerem, který hraje obžalovaného ředitele Kudrna, rozhodla, že jsem roli dostal. Původně se uvažovalo o tom, že předsedu senátu by mohl hrát herec O. Sklenčka, který nakonec hrál bývalého ředitele elektrárny. Vladovi, jak řekl, se hrálo se mnou lépe, protože v kontaktu cítil skutečného soudce, nejen hereckého partnera.

Pak přišla vlastní práce. V jednací síni, kterou převezli z hradeckého krajského soudu na Barrandov, se začaly tvořit první obrazy filmu. Otevřel se mi zcela nový svět. Poznal jsem řadu nových lidí, umělců ze všech končin naší republiky, lidí veselých, přímých a otevřených, zcela jiných, než jsou ti, s nimiž se celý život ve svém povolání stýkám.

I když se pracovalo velmi intenzívně — vždyť za 24 dnů byla natočena celá jednací síň, tedy podstatná část filmu — vždycky ještě zbyla chvilka na legraci, na nějaký šprým. Cítil jsem se mezi těmi lidmi moc dobře.

Jsem také přesvědčen, že nebýt té předchozí ochotnické práce, nepracovalo by se mi tak dobře. Smysl pro to, aby mi bylo vždy rozumět, abych přizpůsobil hlas a jeho intenzitu prostoru, smysl pro rytmus a tempo, to byly zkušenosti z mé divadelní praxe, které mi pomáhaly. Ale nejen to. Velmi důležité pro přirozený projev bylo umět bojovat s trémou, s tím tísnivým pocitem před kamerou. Byla ve mně malá dušička, když zazněl režisérův povel „kamera“. Dvacetiletý štáb filmu a osmdesátiletý kompars visí na vašich ústech, jakoby čekali na to, až se přeroknete a až se vám podaří z logické myšlenky udělat nesmyslnou zkomoleninu. Ale i tady mi pomohla moje herecká praxe, stejně jako ve chvílích, kdy nestačilo jen „být soudcem“, ale musel jsem např. mluvit do kamery s partnerem (který tam nebyl), nebo ve chvílích, kdy jsem musel hrát, vyprovokován hrou svého partnera; ve filmu je např. scéna, kdy se předseda senátu rozzlobí, uhodí pěstí do stolu, mrští brýlemi a zařve na obžalovaného Kudrna.

Byly také věci, které jsem si z práce na filmu odnesl do života i do své práce ochotníka. Poprvé jsem se setkal s uměním jako aktivní partner. Viděl jsem, jak se rodí a co je k němu zapotřebí. Jednou jsem četl u svého milovaného autora A. P. Čechova, že k umění je třeba talentu, píle, práce a odvahy. Zde jsem se přesvědčil o pravdě Čechovových slov. Že autoři filmu jsou talentovaní, není nutné dokazovat — zde mluví výsledky jejich práce. Ale ta jejich píle. To tvůrčí hledání. Nic nebylo definitivní, ani scénář, který se stále upravoval, dialogy se třeba v posledních chvílích přepisovaly a na „place“ se vytvářely vztahy, o nichž ve scénáři nebylo ani zmínky. Např. scéna Kudrna s mladým advokátem na chodbě před jednací síní, scéna s Kudrnovým synem a řada jiných. Jedna z nejlepších postav filmu, mladý Kudrnův obhájce, vznikla v pravém slova smyslu až na „place“ [ve scénáři je obhájce zcela jiného typu], režiséři dovedli vynikajícím způsobem využít lidských vlastností herce. Také vztah a rostoucí sympatie předsedy senátu k obhájci měl základ ve skutečném vztahu nás dvou — mne a představitele advokáta, Jiřího Menzla. O klíčových scénách se stále diskutovalo, režiséři mezi sebou, se scenáristou Vl. Valentou, s autorkou námětu Lenkou Haškovou, ale i s námi herci.

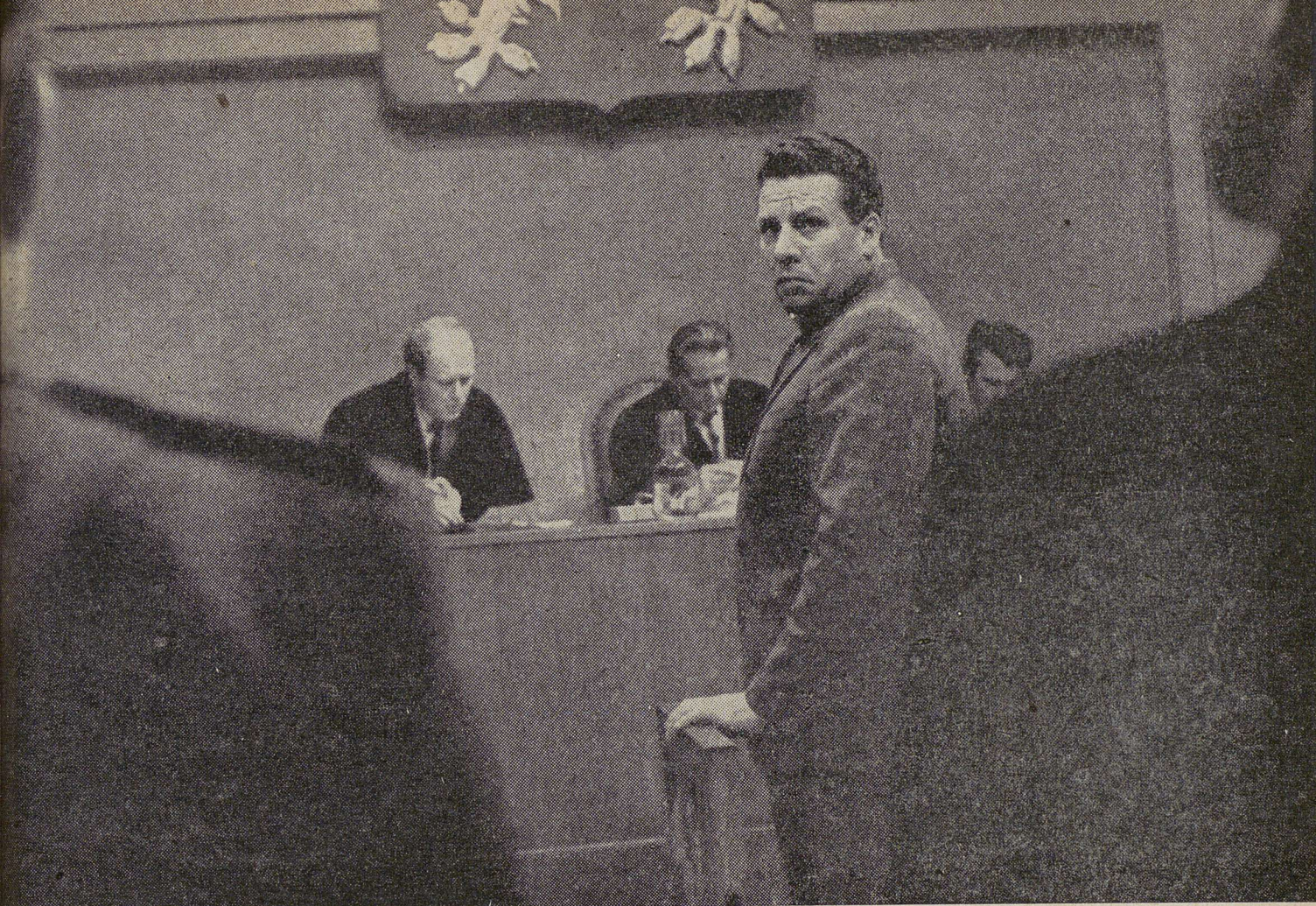
A práce režiséra s hercem! Režisér Ján Kadár, který byl při formování konečných záběrů hlavní osobou, dovedl „dostat“ z člověka to, co chtěl, i třeba tak, že rozčilující scénou vyprovokoval herce, aby se dostal do potřebné atmosféry.

Denně jsme s Jiřím Menzlem sledovali, co se už natočilo. Často jsme byli nespokojeni — a tím více jsem byl překvapen výsledkem.

Rád vzpomínám na ty vzrušené dny strávené na Barrandově. Byla to krásná práce.

JAROSLAV BLAŽEK

Snímky z českého filmu *Obžalovaný* režisérů Kadára a Klose. V roli soudce ochotník Jaroslav Blažek.



AMATÉRSKÉ DIVADLO V AUSTRÁLII

Tyto informace zaslal Monte Miller aerogramem brněnskému souboru J. Skřivana,

Amatérské divadlo v Austrálii se datuje od r. 1789, kdy skupina trestanců uvedla hru Naverbovaný úředník od Farguhara. První hru o Austrálii napsal francouzsky australský občan Gamas; jmenovala se Vystěhovalci z Austrálie a byla uvedena po prvé v Paříži r. 1792. Než vznikla další hra, Bandité od Rýna, uplynulo čtrnáct let. V průběhu dalšího půlstoletí bylo uskutečněno několik pokusů vytvořit osobitý styl australských her. V r. 1880 byly australské hry tak populární, že se v Londýně hovořilo o speciální divadelní budově pro jejich inscenace, k realizaci však nedošlo. Až v našem století dochází k rozvoji australského dramatu a s ním k rozvoji amatérského divadla.

Během r. 1920 začalo pracovat několik experimentálních amatérských divadel, ale na konci tohoto desetiletí došlo k dvěma událostem, které divadlo na australské půdě téměř zničily. Za prvé to bylo rozšíření mluveného filmu, který přetáhl divadelní obecnost, za druhé vypukla hospodářská krize, která zbavila mnoho lidí zaměstnání. Divadla se tehdy zavírala a znovu už se neotevřela. Během tohoto období to byli amatéři, kteří se pokoušeli udržet australské divadlo vůbec naživu, a tak často i vynikající hry byly uváděny v malých místnostech pro padesát diváků. Od r. 1945 divadlo v Austrálii načas ožilo a vedlo si celkem dobře, než přišla televize a s ní návštěvnícká krize, projevující se zvláště zavíráním kin.

V poměru k počtu obyvatel je v Austrálii větší aktivita amatérského divadla než kdekoli jinde ve světě. Amatérské divadlo zde totiž namnoze supluje profesionální scénu. V příloze zasílám několik výtisků našeho místního časopisu obsahujících seznam účastníků divadelního festivalu, který jsme v našem městě uspořádali minulého roku. Ročně pořádáme dva takové festivaly, ve kterých soutěží 15–16 divadelních souborů. Rádi vidíme na scé-

ne hry slavných světových autorů, ale přednost dáváme hrám našim, australským.

Psát hry se v Austrálii vyplácí. Často jsou odměňovány zvláštními cenami, tak např. Australská asociace žurnalistů nabízí za dokončenou divadelní hru až 1000 liber. Píše se hodně, často jen kvůli těm cenám. Mezi dramatiky jsou veliké rozdíly a jen menšina nových her je vhodná pro běžnou produkci.

Každoročně pořádáme krátkodobé divadelní školení. Trvá čtrnáct dní a je vedeno zanícenými amatéry. Některé profesionální soubory se utvořily z amatérských skupin malých jevištních forem, které dříve pracovaly při různých podnikcích, úřadech a obchodech. Tento typ divadel je u nás velmi populární.

Naše město Buthurts má 17 500 obyvatel, je střediskem školství, má i učitelský ústav a vysokou školu. Pracují zde dva amatérské soubory. Jeden uvádí muzikaly, druhý se věnuje dramatu a „intimní revui“. Jsem členem této skupiny, dělám pro ni hudbu a výpravu. Náš soubor bude mít za sebou patnáct let činnosti. Za rok nastuduje 2–3 celovečerní hry, několik aktovek a „revui“. Texty pro revuální scény si píšeme sami, vznikají z potřeby vyjádřit naše občanské mínění.

V našem městě máme jedno divadlo, kterého se používá jako kina, tři další sály s jevištěm (jen jeden z nich je přiměřeně vybaven) a jeden velký sál s jevištěm vybaveným pro standardní profesionální divadlo (hlediště má bohužel rovnou podlahu). Podobně jsou vybavena sousední města — střediska amatérského divadelnictví. Dělá se v nich hodně práce na poloprofesionální úrovni. Dělají ji lidé, kteří jsou ve dne zaměstnáni a divadlu se věnují po večerech. To je zatím jediná cesta, jak udržet v Austrálii divadlo naživu. I u nás je však dost nadšenců, kteří navzdory všem kritikům věří, že australské divadlo má budoucnost.

s nímž se seznámil na festivalu v Monte Carlu

CO BUDEME HRÁT?

V přednáškách pro ochotníky se říkává, že dramaturgický plán je základ činnosti souboru. Ono to sice s těmi dramaturgickými plány není tak horké, protože jsou jen výjimečné vesnické soubory, které na začátku sezóny sestaví dramaturgický plán (a ještě méně je těch, které jej dodrží), nicméně úvodní otázku si musí položit soubor každý bezpodmínečně.

Přečte se tedy, co je k dosažení, a zjistí se, že všem požadavkům nelze vyhovět. Ty základní jsou zhruba tyto:

- aby se lidé bavili (kvůli návštěvnosti),
- aby to nebylo technicky náročné (viděla jsem Lucernu hrát pět a půl hodiny),
- aby tam bylo X mužů a Y žen, z toho Z mladých a Ž starých a středního věku,
- aby to bylo v kostýmech (někdy) — požadavek plynoucí z utkvělé představy některých souborů, že divák si libuje v kostýmovaných záležitostech, a konečně
- abychom to uhráli (jsou ovšem i taci, kteří tento požadavek vyřazují).

ALE VÁŽNĚ — CO HRÁT?

Je to skutečně problém — a rok od roku větší. Hratelná klasika se vyčerpává, brakové a „okrajové“ hry byly postupem času (hlavně ovšem zmoudřením souborů a diváků a administrativními zásahy) vymýceny, detektivek není na čerty (a nedají se hrát pořád) a veseloher jakbysmet (dobrých veseloher) — to se ohraje taky velmi brzy — a co dál? Diváci mají taky svoje požadavky — a soubory jsou mnohdy bezradné, jak z tohoto propletence ven.

Amatérské soubory měly přece „své“ autory (alespoň soubory našeho typu), jejichž hry — i když jistě nebyly určeny výhradně vesnickým souborům — se na vesnicích hojně hrály. Typickými příklady posledních let zde mohou být například Karel Stanislav, Jaroslav Janovský a Emil Frýda.

Co ale dál? Naše současná dramatická literatura je pro tyto soubory docela tabu, o klasice a ostatním už byla řeč. Devizovky jsou devizovky — a ani to není východisko.

Možná, že by stálo za to sáhnout po zapomenuté dramatické tvorbě meziválečného období, kde by se určité něco našlo. Sahá se ještě dál — k osvědčenému Štolbovi, Šamberkovi a Macháčkovi. „Zaplaťpánbu za ty dary“, řekne si ten, kdo zjistí, že se sahá znovu do vymýcených zásuvek, že tu a tam se objevující pásma Hašlerových písniček a písniček podle vzoru Babiččiny krabičky jsou rozjezdem pro Perly panny Serafinky a jiné perly operetní tvorby, že Pasekáři, uvádění druhdy jako odstrašující příklad, začínají být bráni vážně a že se objevila v dramaturgických záměrech souboru jednoho nejmenovaného okresu dramatizace kdysi velmi populární Matky Kráčmerky od neméně populární Popelky Biliánové. Není to jistě situace typická a všeobecná, přesto však je nutné se o těchto zjevech zmínit, protože ukazují, že se zásoby vyčerpávají. Protože nechci podceňovat diváky a věřit, že si to žádají.

JAK JE TO S HERCI

Ve vesnických souborech je při výběru hry nesrovnatelně víc překážek než ve vyspělejších (někdy) městských. Výběr hry a úspěch představení amatérského souboru jak známo závisí (mimo jiné) i na velmi důležité otázce — na lidských typech. Jinými slovy — ochotník, vrostlý svým životem a povoláním do určitého prostředí, bude jen velmi těžko hrát postavu z prostředí úplně jiného. Je to věc herecké zkušenosti a schopnosti — a když se těchto nedostává (což je v našem případě zcela přirozené), je nutné je nahradit přirozeností a jistotou, které člověku dává jen jeho prostředí (nebo prostředí jemu podobné). Nechci tím pochopitelně říci, že v ochotnickém představení může hrát doktora Galéna jen lékař nebo Jana Žižku jen voják z povolání, ale to, že prostě výběr hry musí pro usnadnění práce ochotnického herce nutně záviset na výběru typů. Není možné si přece nalhávat, že ochotnická jeviště se hemží dokonalými herci, kteří s jistotou sobě vlastní hrají dnes mlynáře v Lucerně a zítra třeba Hamleta. A jak již bylo řečeno, může právě tato přízvisobnost typu pomoci i slabšímu tak, že mu to vyjde. To není návod

k upotřebení, ale zkušenost z mnoha představení. Časťejší jsou zkušenosti negativní.

Viděla jsem například představení Hauserovy Bílé krve hrané vesnickým souborem. Jen díky tomu, že představitelé jednotlivých postav svými lidskými typy neodpovídali typům prostředí, do něhož je hra zasazena (což jim nelze klást za vinu, protože „potili krev“), vznikla během večera celá řada trapných situací, ze kterých prostě režisér ani jednotliví představitelé neměli úniku. Jiným takovým příkladem byla Kubánková Cena vítězného konce a další a další.

NEPŘECEŇOVAT SVOJE SÍLY JE PRVNÍ PODMÍNKOU ÚSPĚCHU

Jsou soubory, které jsou si vědomy svých možností (hereckých i technických) a řídí jimi svoje tvůrčí záměry. Jsou však i takové, které si těchto možností vědomy nejsou — anebo — a to je horší, jsou, ale neřídí se jimi.

Znám případ osmičlenného souboru, kde si režisér naplánoval hru o 15 představitelích, které sháněl teprve v průběhu zkoušek. A představení se hrálo.

Znám soubor, který hrál Maryšu včetně komparsů na jevišti o hrubém rozměru 5×6 metrů, vlastně tedy (i co se zařízení týče) spíš na pódiu.

Znám soubor, který vládl hereckým ansámblem v průměrném věku 18—20 let a hrál Jarišovu hru Šerif se vrací.

Důvody? Preferování jednoho z výše uvedených požadavků bez ohledu na druhé, které by ovšem měly být rovnocenné.

JAK Z TOHO?

To je těžká věc. Tady by ovšem měli sehrát jednu z hlavních rolí metodici osvětových domů, jejichž práce by se měla orientovat víc na hledání a nacházení vhodného repertoáru. A poradní sbory, jejichž členové by měli „znát své pappenheimské“ a být s nimi v takovém vztahu, aby si mohli dovolit říct s odborným přehledem všechno, co je říci potřeba. S odborným přehledem, protože to je spolu s přátelským a nikdy přezíravým vztahem jediná autorita, kterou je možno uznávat. I v případě metodiků.

A vedoucí, režiséři a členové souborů, jejichž ctižádost by měla v první řadě směřovat k co nejlepší práci a jejímu výsledku. To znamená učit se a hledat. Hrabat se v knihovnách, číst odborné časopisy a najít si na to čas.

Je to někdy ovšem zatraceně těžké a může to narážet na nezdolatelný odpor členů a vedoucích souborů. A tady je na místě otázka:

JE LEPŠÍ HRÁT ŠPATNĚ (ovšem s tím motivem, že si nedám poradit), NEBO NEHRÁT?

Otázka nesčíslněkrát kladená se všech stran. Jistě její zodpovězení vězí hlavně v pocitu odpovědnosti vůči divákovi. Aktivní zájem o divadlo je jistě a bez diskuse v každém případě lepší než vůbec žádný zájem. Jestliže ovšem tu má svou roli hrát i divák, musí se na to brát zřetel. Za všech okolností. Co si o tom všem myslíte vy?

HELENA VEDRALOVÁ

V Dolanech na Pardubicku uvádějí Drdovy Dalskabáty.



Definovat pojem vesnické ochotnické divadlo, vesnický režisér, vesnický divák, to půjde dnes velmi těžko. Především proto, že přehrada mezi městem a vesnicí, jak ji známe z dob před třiceti či čtyřiceti lety, již neexistuje. Sociolog by nám měl k tomu problému říci více. Bez jeho pomoci definici vesnického ochotnického divadla dohromady nedáme. Přesto známe řadu menších míst v nejrůznějších koutech republiky, která mají v oblasti ochotnického divadla společné rysy a také problémy. Dobrat se určitého, obecně platného názoru znamená shromáždit rozsáhlý průzkumový materiál. A to, co chci psát o jednom vesnickém souboru Osvětové besedy v Klamoši (vesnice mezi Chlumcem a Pardubicemi v okrese Hradec Králové), se snad vejde do budoucí definice divadla na vesnici.

Klamoš je vesnice, kde se nespletete, když prvnímu muži, kterého potkáte, řeknete pane Cháro. V té vesnici je totiž tolik Chárů, že je poznáte jen podle popisných čísel. Když soubor uvádí hru, tak také Chárové těžce vedou. Dokonce už uvažovali o uvedení hry, v níž by hráli sami Chárové. Soubor „Vojan“ je soubor s tradicí, pečlivě doloženou, dokumentovanou obrazovým materiálem, kronikou. To vše pečlivě ochraňuje další Chára, režisér a hostinský v obci, který stojí ve středu ochotnického života. Lidé z lokálu často zvědavě nakukují do sálu, kde se za strašlivého mrazu zkouší nová hra.

Bylo zvykem, když se dřív psalo o vesnickém souboru, ukazovat na jeho vyspělou dramaturgii. Také tady v minulosti hráli Začínáme žít nebo Inteligenty. Vzpomínají na tyto inscenace. Stejně jako soubor hrál Erbenovy Sládky nebo v poslední době Stehlíkovo Hej pane kapelníku či detektivku Osm žen. Lidé tu hledají v divadle zábavu i poučení, divadlo je pro ně důležitým centrem společenského života. Veselé posezení po zkoušce u harmoniky řídicího Karla Přibyla (který je v učitelském ranku pomalu raritou, je mladý, je muzikant i divadelník) je nutnou součástí života souboru.

Soubor jezdí na zájezdy, do Prahy i do Pardubic do divadla, navštěvuje se s blízkými soubory v okolí (na plese Osvětové besedy ve Staré Skřeněři uspořádali dokonce soutěž mezi oběma divadelními soubory). Pozorně naslouchají i různým přednáškám o divadle při vnitrosouborovém školení, jezdí do Hronova. Z toho všeho by se dal vytknout první znak amatérského divadla na vesnici — **mnohotvárnost společenského života poskytující dalekosáhlé možnosti působení na vědomí lidí.** Života po-

skytujícího nové informace a dávajícího pestrý oddech lidem. A vlastní inscenace pak nutně a správně stojí až v druhém plánu.

Nikdy jsem se nesetkal v Klamoši s povrchním, lajdáckým přístupem k divadelní práci, ani se samolibým velikaštvím vyklíkujícím o tom, že hrají lépe než kdekterý profesionál. Ve vlastní divadelní práci vesnických souborů bude rozhodovat dramaturgie, ale zase ve specifické poloze. Texty typu Stehlíkova hry mají svou obsahovou hodnotu, která však **svou náročností, uměleckými postupy nepřekračuje meze tvůrčích možností amatérských herců** na vesnici. Naproti tomu tím, že jsme někdy nutili těmto souborům hry Kunderovy, Karvašovy, Gorkého (to mluvím o textech vysoké umělecké úrovně), přesáhli jsme meze jejich možností i zájmů. Bylo by jistě potěšitelným jevem, kdyby právě tyto lidé toužili takové hry znát (včetně Brechta, Williamse či Sartra). Aby se stali jejich pozornými čtenáři, vnímateli — ale nikoli herci! Vážme si velké sebekritičnosti, která v těchto souborech je, a přestaňme se tvářit cenzorsky, když budou chtít hrát Štěpánkovy dramatizace (třebas Nezbedného bakaláře), lepší hry Vernerovy, Šamberkovy či Štolbovy. Tyto hry plní svou funkci ve společenském okruhu, který soubor zachycuje. Samozřejmě i zde jsou měřítky pro výběr hry a pro konečnou úroveň představení.

Vesnice jsou různé, s rozdílnými podmínkami — někde mají zbytečný kulturní dům, jinde jen mrazivý sál ke zkoušení. Klamoš je příkladem vesnice, kde si amatérské divadlo nedalo vzít svou funkci společenského činitele, neztratilo svůj okruh diváků. Klamoš je raritou v tom, že všechna představení se hrají v neděli odpoledne. Když autem dojždím k vesnici, tak ze vzdálenosti 5–6 kilometrů se scházejí polními cestami lidé do divadla, tak jako to je na Ladových obrázcích. A když tu probíhá jarní divadelní přehlídka souborů, o návštěvu nebývá nouze.

Úsilí o zvýšení uměleckosti vesnických souborů bylo jednostranné. To proto, že řešilo jen dílčí část věci. Mlčící soubory, například více než deset let mlčící soubory v okolí Klamoše, jsou toho dokladem. Zpravidla jim tam nějaké divadlo zbytečně zakázali a společenský život lidí vyplnili zase jednostranně pouhopouhým chozením na schůze, až lidé ztratili zájem. A přesto jeden občan ze sousední vesnice chodí už léta pěšky mezi Klamoš a Novým Městem u Chlumce, aby v souboru svítil a pracoval. Víte, těžko je psát jen definici.

PETR PRŮŠA

V lednu uspořádal Československý svaz požární ochrany a jeho kulturní komise třídní internátní školení vedoucích divadelních souborů při jednotách požární ochrany. V republice pracuje několik stovek souborů při místních jednotách z převážné většiny na vesnicích. A podle statistiky DILIA neměly v minulém roce špatný repertoár. Hrál se Tyl, Jirásek, Klicpera, Štech, ale i Nestroy, Thomas, Dietl, Karvaš, Rozov.

Seminář, připravený ve spolupráci s ÚDLUT, se nezabýval jen otázkami dramaturgie, práce režisérů a úkoly ochotnického divadla na vesnici. Za účasti členů ústřední kulturní komise prodiskutovali vedoucí souborů návrh nového statutu, podle kterého všechny soubory přecházejí pod ideovou i hospodářskou základnu místních požárních jednot v úzké spolupráci s metodickými zařízeními a poradními sbory pro divadlo. Účastníci byli dále seznámeni s návrhem tříleté soutěže pro své soubory, přičemž návrh nevylučuje, ale naopak podporuje i účast souborů v soutěžích STMP.

Jedním z hlavních požadavků zakotvených ve statutu je vypracování přesné evidence okresní i ústřední o počtu souborů a jejich činnosti. Tedy věc, která dokonale chybí ostatním zřizovatelům. — Seminář i diskuse jasně ukázaly, že hlavní problémy, kromě organizační nejasnosti, která bude teď upravena schváleným statutem, jsou v nedostatku schopných a poučených režisérů a v dramaturgii souborů. Fakt, že soubory pracují převážně na vesnicích, rozhodně zvyšuje společenský význam jejich činnosti. Ani návštěvnost představení není zřejmě závislá pouze na podřadných hrách se zpěvy a tanci a některé účastníci dokazovali na příkladech, že je na vesnicích možno hrát hry hodnotnější a přitom úměrné vyspělosti a možnostem členů souborů. Problémem zůstává zastaralý požadavek hrát hry s ryze požární tematikou. Vždyť tyto hry — alespoň trochu slušně napsané — nejsou, a tak by zbývala všem souborům při požárních jednotách asi jen Paličova dcera. Ale proč? Značná část těchto

souborů se ve svých obcích stává anebo už je nositelem kultury, což zdůrazňuje i přijatý statut. Soubory by tedy měly chápat svoji úlohu i svou příslušnost v daleko širších souvislostech. V souvislostech s odpovědností za výchovu vkusu nejen diváka, ale i vlastních členů, za výchovu mládeže a za bohatší kulturní a společenský život vesnice. A tomu přece nepomůže jen požární tematika.

Zdá se, že Československý svaz požární ochrany začal letos s péčí o lidovou uměleckou tvořivost dobře. Kéž by všichni zřizovatelé souborů — a všude — měli alespoň tak dobrou snahu!

JAROSLAV ŠINDELÁŘ

Z humpotecké inscenace Strakonického dudáka.

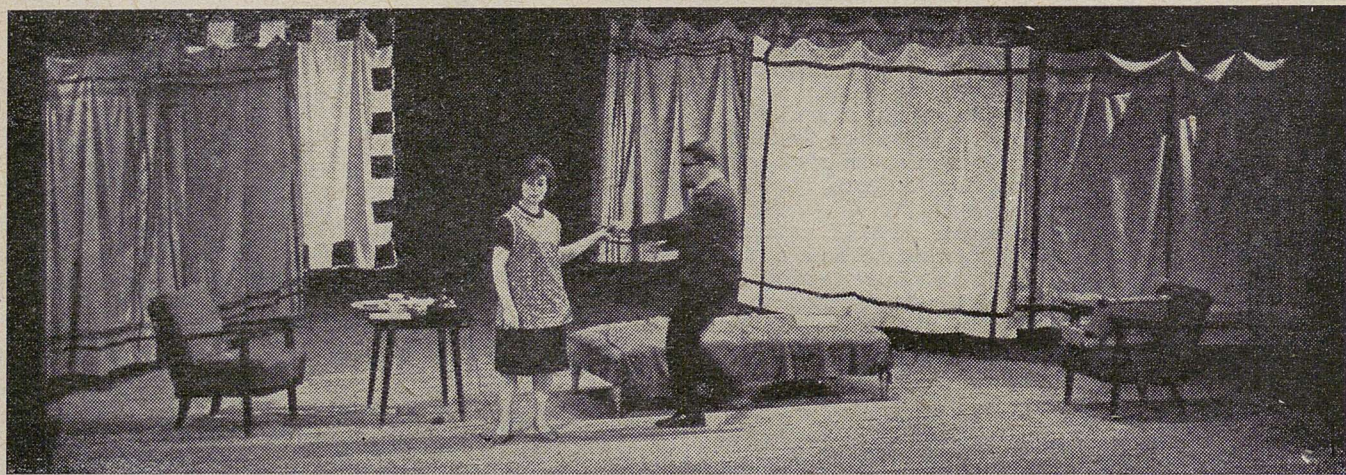




Brněnské Divadelní studio Josefa Skřivana uvedlo hru východoněmecké autorky Ursuly Wendlerové. Proč? Program upozorňuje: *Komedie Na shledanou v sobotu je poznamenána literárními postupy a názory padesátých let. Sociologie by zjistila mnoho jiných, třeba závažnějších problémů, v nichž se ocitá současná ro-*

dina. Mohla by hře vyčítat společenskou neaktuálnost, nemůže ji však upřít lehkost i zábavnost, se kterou je napsána. Berme to jako zdůvodnění, proč soubor takových kvalit nastudoval pro zájezdovou činnost tak slabou hru, byt je pouze pro dva herce a herečku. Ale... Není řada her pro tento účel vhodnějších? Má

Walletzký jako režisér zapotřebí ztrácet čas s vyčichlou předlohou? Má se herecký talent Evy Maškové, Leoše Walletzkého a Františka Karlíčka „třít“ na nenáročném textu? A takových otázek se nabízí mnoho. Divák se zasměje, možná i pobaví. To by se stalo i u jiné hry a Skřivani by mohli být spokojenější.



KRÁTCE ZE ZÁPADNÍCH ČECH

„Okruh vyspělých souborů Západočeského kraje“ byl již určen. Na konci minulého roku rozhodl krajský poradní sbor o souborech, které vytvoří v sezóně 1965/66 „Okruh“, přičemž se počítá s doplněním dosavadních čtyř souborů dalšími čtyřmi na definitivní počet osmi po krajské přehlídce v listopadu 1966.

Prozatím byly do „okruhu“ zařazeny čtyři soubory, které patří již po léta

k nejlepším v kraji. Důvodem pro jejich zařazení byly inscenace a celková úroveň práce za poslední 2–3 roky, zejména s přihlédnutím k výsledkům na krajských přehlídkách.

Soubory Divadlo lidové tvorby v Mariánských Lázních, Medika Plzeň, Hornické divadlo v Radnicích i Hornický dům kultury a techniky v Sokolově nejsou našim čtenářům neznámé. Zejména první tři pat-

ří k souborům populárním v širší ochotnické veřejnosti, především pro svá vystoupení na Jirákových Hronovech.

Plzeňskou Mediku netřeba představovat. V posledním desetiletí se zúčastnila Hronova čtyřikrát. Poprvé v roce 1958 s Kratochvilnou historií, v šedesátém ro-

Pernicovy záběry z poslední brněnské premiéry.

ce s pozoruhodnou inscenací hry W. Borcherta Venku přede dvěma (obě tyto inscenace patřily k vrcholům amatérského divadla té doby u nás a nemalou měrou přispěly k tomu, že se zvýšila laika náročnost na představení amatérského divadla), potom v roce 1963 s Hubalkovou Hodiinou Antigony a konečně v uplynulém roce s Langrovou Dvaasedmdesátkou. Kromě těchto „hronovských“ představení ovšem soubor nastudoval celou řadu dalších her — z poslední doby uvádíme zejména dvě: Kuchynkovu úpravu Mastičkáře a k Shakespearovu výročí inscenovanou hru — esej Přítel Shakespeara — s nimiž navštívil řadu míst v okolí Plzně.

Také soubor Divadla lidové tvorby, který na konci roku 1965 oslavil již dvacet let svého trvání (viz AS ročník II, číslo 6 — článek Amatérské múzy v lázních), prodělal svůj hronovský křest, když v roce 1958 inscenoval Maupassantova-Hochwälderova Tlustého anděla z Rouenu (Kulička). I když se v souboru za tuto dobu hodně změnilo, lidé se vystřídali, podmínky možná poněkud ztížily (kde ostatně ne?!), jedno zůstává: snaha dělat zde v pohraničí západních Čech dobré divadlo. Dnes jako před dvaceti, deseti lety. Pro toto vše, a také pro své poslední inscenace Hrdiny Západu, Sebevražd na jaře zakázaných, Neočeká-

vaného hosta, Osamění a dalších her byl soubor zařazen hned od počátku do „okruhu“.

Hornické divadlo Radnicka z Radnic dosáhlo svého zatím největšího úspěchu na Jiráskově Hronově právě před deseti léty Kellerovou inscenací Ibsenovy Nory. S touto hrou se stali radničtí ochotníci nejen hronovskými vítězi, ale také nás důstojně reprezentovali na festivalu ochotníků ve Schwerinu v NDR. Později soubor sice ještě úspěšně inscenoval Trojany (úspěch na V. Šrámkově Písku), pak se však načas odmlčel a až teprve předloni znovu a hned velmi úspěšně zasáhl do soutěže mezi nejlepšími soubory v kraji inscenací Lišky a hroznů. Nedávno soubor inscenoval Hubalkovu Hodiinu Antigony, když si ještě předtím vyzkoušel řadu mladých lidí v detektivce Past na myši. V současné době soubor připravuje do soutěže Verhaerenova Filipa II.

Sokolovští ochotníci se mezi „krajskou elitou“ objevili dost nečekaně — předtím nikdy výrazněji nezasáhli do soutěže mezi nejlepšími v kraji, třebaže soubor má početnou členskou základnu a hraje pravidelně. Jejich loňská inscenace Lišky a hroznů byla nesporně druhou nejlepší inscenací v kraji. V součas-

né době soubor pracuje v několika skupinách nejen na hrách pro dospělé, ale i na pohádkách pro dětské publikum. Poslední inscenací Turnerovy Fantastické rodiny se soubor hodlá zúčastnit krajské soutěže souborů „okruhu“.

Na soutěž se připravují nejen soubory, ale i organizátoři. Ve srovnání s předchozími ročníky je situace o to těžší, že letos je třeba zabezpečit vlastně tři přehlídky proti loňské jedné: dvě meziokresní a jednu krajskou. Meziokresní přehlídky mají být letos v obou již dříve vyzkoušených přehlídkových místech — Klatovech a Mariánských Lázních, zatímco krajská bude v Ostrově nad Ohří, kde kdysi byla již přehlídka národní. Zatímco obě meziokresní přehlídky mají být uskutečněny nejpozději do konce června, plánuje se krajská přehlídka na začátek listopadu a bude tak součástí kulturních akcí v Měsíci ČSP.

Rok 1966 by tedy mohl být rokem značné aktivity amatérského divadla. Jde ovšem o to, aby tato aktivita byla i u souborů samotných — nejen těch, které byly vybrány do „okruhu“, ale zejména těch, které soutěží v okresech. S nejlepšími z nich se setkáme na meziokresních přehlídkách a snad i v rozšířeném „Okruhu vespělých souborů“ na začátku příští sezóny.

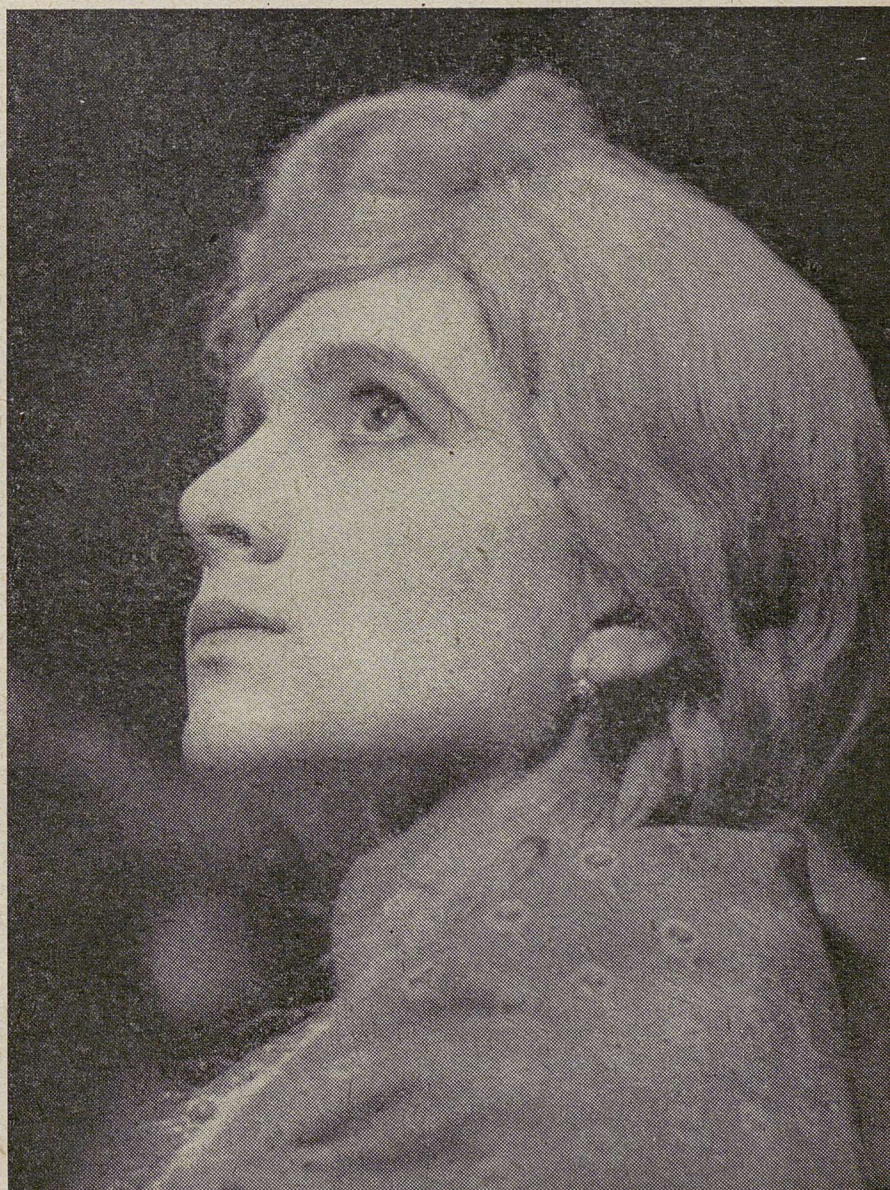
• V PELHŘIMOVĚ se začátkem tohoto roku zrodila nová divadelní přehlídka. Jejími účastníky budou soubory nejenom z domácího okresu, ale i z okolních; ty nejlepší pak budou zvány i na Pelhřimovské kulturní léto, kde až dosud vystupovaly především soubory profesionální. Na jevišti pelhřimovského Národního domu se během února (hrálo se každý čtvrtek) vystřídaly tři soubory se čtyřmi představeními.

Zahájil soubor ZK Zálesí z Humpolce, který ke svému stému jubileu — stejně jako už k padesátému i pětasedmdesátému připravil inscenaci Tylova Strakonického dudáka. Režisér František Kryštůfek si znovu po pětadvaceti letech zopakoval roli Vocílky, někteří členové souboru, kteří už ve hře před čtvrt stoletím také hráli, se zde objevili v jiných úlohách. Inscenaci doprovázel početný orchestr (a nutno dodat, že skutečně amatérsky — tedy zdarma), jeviště zaplnil ještě početnější kompars, takže celkový počet účinkujících převyšil osm desítek, což v dnešní situaci není jistě zjev právě obvyklý. Bylo by ovšem potřeba, aby se humpolecký soubor nespokojoval jenom kvantitou, ale aby na sebe kladl náročnější požadavky i pokud jde o kvalitu: jeho inscenace Strakonického dudáka — přestože byla pelhřimovským publikem přijata s uspokojením — má ještě určité rezervy, a to jak ve ztvárnění některých postav, tak v aranžování hromadných scén a konce konců i ve výkonu orchestru.

Druhým hostem pelhřimovské přehlídky byl dramatický soubor Osvětového domu v Prachaticích, který přivezl hru maďarského autora F. Örsiho Černý ventilátor; třetí představení patřilo domácímu souboru Rieger, jehož režisér Z. Vonásek pro přehlídku nastudoval Skopečkovu adaptaci Baskervillský pes. A na závěr prvního ročníku soutěže divadelních amatérských souborů o cenu města Pelhřimova přijeli opět Humpolečtí — tentokrát s pohádkou Není kocour jako kocour.

Představení pro děti mají být pravidelnou součástí přehlídky, neboť jedním z jejích cílů je také příprava a výchova nových, mladých diváků.

Představitelka Dorotky na fotografii J. Pražáka.



PSÁNO ZA HLAVOU VELKÉHO PÁNA

Doslova i obrazně. Autor Hamleta IV. Vladimír Fux napsal svůj satirický aktuální cajťštyk také jaksi za hlavou pana Shakespeara. Hamletovské téma je vychýleno z původní roviny a právě to vychýlení je základem struktury celé hry. Dlouhý vysoký pán, který si při představení ve Dvoře Králové nad Labem sedl na místo přede mnou, vychýlil z normální roviny zase mne. A tak jsem se musil dívat chvíli škvírou vpravo, pak zase skulinou nalevo. Po praktických zkušenostech z řady amatérských inscenací sedá člověk při každém novém uvedení této hry do hlediště s obavami. To proto, že vyjádřit všechny komediální nuance hry a zejména postihnout satiru deroucí se k divákovi téměř z každého řádku, je úkol velmi obtížný.

Představení souboru SZK ROH 9. květen ve Dvoře Králové má spád a pečlivě vypracovanou gradaci. Režisér P. Simon a J. Lhotský prokázali režijní vynalézačství, smysl pro zkratku. Také jim v tom pomohly výtvarné podněty Květoslava Bubníka, který jim scénu navrhl (avšak stále opakování bílých a černých ploch a prostorových útvarů poněkud unavuje divákovou výtvarně vnímavost). Dvorské představení je však zajímavé především

z jednoho důvodu: je v něm vyhraněně vyjádřen jeden z problémů amatérského herectví dnešního stadia vývoje. Při práci na Hamletovi IV. se sešli mladí začínající herci a řada zkušených ochotníků, které známe z řady inscenací. Například výborný herec J. Svoboda nebo J. Vysloužil. A teď došlo k zajímavému paradoxu. Mladí herci mají pevnější kontakt s publikem, jsou blíže žánru hry než ti starší a zkušenější. Hlavně proto, že demonstrují svůj vztah k textu, ke všem těm „neaktualitám“, o nichž hra je. Naproti tomu druhá strana, zejména v postavě Polonia, se snaží pracovat prostředky frašky a stírá intelektuální podstatu Fuxova humoru. Režisér ne všude dostatečně podpořil autorův slovní vtip, výstavbu pointy některých obrazů a situací (například závěr obrazu u Polonia, kdy Ofelie „zapírá“). Nemělo by smyslu vypočítávat na jednu miskou vah všechny klady inscenace a na druhou její zápory a zkoumat, kam se ručička vah obrátí. Podstatné je spíše to, že solidní dvorská inscenace ukazuje na jednostrannost, která ve výchově amatérských herců je. Ukazuje, že některé z hereckých skupin nejsou schopny pracovat se širším rejstříkem výrazových možností. Jsme svědky toho, jak určitý omezený arsenál hereckých postupů,

daný zkušeností, tradicí a růzností školení, omezuje režiséry a vede k zužování a zploštění žánru a obsahu té které hry. Tento jev je velmi typický (a nejen v amatérském divadle) a jeho řešení by se mělo stát předmětem úvah o metodické pomoci. Řada souborů je odsouzena k tomu pracovat jen s jedním režisérem, třeba zkušeným a znalým věci; možnost setkat se při inscenační práci s více režiséry je velmi malá. Tuto skutečnost nemohou nahradit žádná školení. Ale v některých případech by mohla vzájemná výměna dobrých a kvalitních režisérů podstatně pomoci rozšířit zázemí herecké práce.

Právě proto, že představení ve Dvoře Králové dosáhlo ve srovnání s řadou obdobných inscenací Hamleta IV. dobré úrovně, ukázalo tento problém v celé šíři. Přehlížíme-li solidní hereckou práci L. Cermana a V. Otravského [1. a 2. hrobník] nebo možnosti J. Stloukala (hrál Hamleta), vidíme shora uvedený problém jako na dlani. A tak jsem za hlavou velkého pána měl větší možnost uvažovat, dívat se po divácích, kteří představení věcně přijali. Snad i tato úvaha je „aktuálním cajťštykem“ pro metodickou práci v amatérském divadle.

PETR PRŮŠA

festivaly ANO či NE?

Svou obecnější úvahu začnu pohledem na II. divadelní festival v Mostě. Časový odstup dává řadu podnětů.

Nejdříve bych chtěl upozornit na skutečnost, která signalizuje, jak se domnívám, určité novum v dnešním vývoji amatérského divadla. Divadelní festival, který uspořádal ZK Pozemní stavby v Mostě, měl mimořádnou publicitu, i když zájem oficiálních institucí zůstal jinak okrajový. Festival sledoval pravidelně a podrobněji nejenom okresní týdeník Rozvoj a Kulturní kalendář Mostecka, ale také krajský rozhlas oznámením i recenzemi a závěrečným souhrnným hodnocením festivalu. Tento zájem neplnul jen z toho, že se festivalu účastnila řada souborů západní oblasti Severočeského kraje. Větší váhu měla, myslím, skutečnost, že náš kulturní život již dávno netrpí inflací ochotnických představení, že tu naopak začíná citelně chybět hlas amatérských divadelníků. A přehlídka krajo- věho výběru vytvářelých souborů slibují pohled na společenskou aktivitu nevšedních lidí, kteří našli smysl své náročné práce v dialogu se současníky. Ani přísné kritické hodnocení nemůže zapochybovat, že by mostecký festival takových hodnot neměl. Precizní inscenace Inčanovy shakespeareády „Julie umírá každou noc“ ZK Setuzy v Ústí nad Labem byla označena jednomyslně za nejlepší představení cyklu. A ochotníky, kteří přece snadno nevzpplanou nadšením nad cizím představe-

ním, byla obdivována představitelka titulní role Eva Frýbová, oceňována režie Františka Říhy i výprava hry a nadto i vystoupení členů souboru v diskusí po představení. Soubor Studia mladých Cheza v Litvínově přinesl do přehlídky nadanou, zapálenou práci a poctivě oddanou jiskru komediantství (Čapků „Lásky hra osudná“). A byly tu i v dalších představeních slibné herecké výkony nebo důkazy hledání režijního pojetí. O přesvědčivější celkové vyznění byl festival připraven improvizací při výběru souborů a nedostatky (lépe řečeno neexistenci) dramaturgického plánu. Převaha her bulvárního charakteru [jde o označení druhu, nikoli o hodnocení] svědčí o snaze získat obecnost, které však přišlo v největším počtu na Čechova (oficiální zahajovací představení Měsíce čs.-sovětského přátelství) a neobsadilo často ani místa zakoupená v předplatném závodními výběry ROH. To je memento, které nevyřešíme stížnostmi na nepochopení; vždyť jsme si sami upřímně řekli, že téměř polovina představení festivalu byla pod úrovní dosažitelného standardu amatérského divadla, ba, že některá neodpuštělně nudila. A nuda je zlý nepřítel i mimo jeviště. Pro Mostecké je tento nedostatek zvláště důtklivý, protože si vlastně v novém Mostě teprve musí obecnost získat a vychovat. Mechanické navázání na tradici festivalů ZK Dolu Vrbenský v Souši je neústrojně, protože do Souše jezdili ochotníci až z Ostravy, Plzně, Karlovarska — a jezdili zejména za dobře organizovaným kádrem obecnosti, které bylo při likvidaci obce (dolování) rozptýleno.

Budíž mi rozuměno. Toto všechno jsou přímé záběry ze sebekritického hodnocení samotných pořadatelů a přímých účastníků — nikoliv jen individuální soud. Hledají řešení způsobu výběru účastníků příštího festivalu (přímé poznání stavu inscenace před zařazením do programu), hodnotí vhodnost termínů atd. Domnívám se, že prvním problémem je nalézt smysl festivalu, aby konečným cílem nebyla jen samotná akce, která se kdysi někde osvědčila a jinde dosud prokazuje právo na život. Ten smysl nevidím ovšem v hes-

lu, smysl může být jen ve vztahu ke společenské a estetické funkci amatérského divadla tohoto konkrétního času. V divadle — a ochotnickém zvláště — šlo vždy o něco, co bylo ze společenského hlediska v souladu s tím, oč nadšenci Thálie usilovali ve společnosti i jinými prostředky. Jsem proto přesvědčen, že třeba dosavadní termín mosteckých festivalů (Měsíc čs.-sovětského přátelství) by mohl inspirovat k vědomé spolupráci amatérských souborů v aktivní dramaturgii, která by hledala ve stopách i perspektivách sovětského a socialistického divadla vůbec. A že by pro přehlídku výsledků této tvorby našli i organizátorskou pomoc společenských organizací, které mají přímý vliv na obecnost. Rozhodně by festivaly měly být méně přehlídkami toho, co rok kde dal, a více diskusí divadelníků okresu, spádového střediska apod. o konfrontovaných hodnotách, kritériích i názorech. Festivaly se musí tvořit, jinak neprokáží své právo na život. Organizovat by se však měla promyšleněji stálá spolupráce, stálá výměna dobrých inscenací mezi závodními kluby a osvětovými besedami, aby se aktivita amatérských scén neomezovala na termín festivalu, přesyacený nabídkou představení. Zkušenosti stálých ochotnických scén ve velkých městech — nyní i na Slovensku ve větším rozsahu — a v poslední době zejména souborů malých forem s výměnou a koordinací repertoáru prokazují, že toto je v mnoha směrech vhodnější a ušlechtilější cesta, nežli dosud volená forma festivalů. Když se zahledíme na repertoár Docela malého divadla v Litvínově, poznáme, že tato forma dává možnosti pestřejší nabídky divákům i stálejší konfrontace hodnot a zejména též většího uplatnění vlastní tvorby.

Jak je vidět, nelze na položenou otázku odpovědět prostým ano či ne. Festivaly mají, jak se domnívám, budoucnost jen jako tvorba s jednotlivci, inspirujícím smyslem, jako festivaly — diskuse. Ostatní poslání dosavadních festivalů mohou vyřešit jen promyšlené organizační akce využívající dobrých výsledků na více scénách po celý rok.

MILOSLAV VALVODA



Snímky ze satirického aktuálního cajťstýku Vlad. Fuxe Hamlet IV.



v provedení souboru SZK ROH 9. květen ve Dvoře Králové nad Labem.



POTÍŽE S JEDNÁNÍM SÁM ZA SEBE (titul vypůjčen z Ivana Vyskočila, jinak

třetí kapitola rozhovorů o AMU)

Luboši,

budu teď mít ve škole fofr, tak nemůžu přijít. Měli jsme si vykládat o herecké výchově na AMU, tak snad Ti tento dopis pro tentokrát nahradí mou osobu.

Tedy na začátku bylo slovo: ETUDY. Nejdřív kolektivní. To bylo ještě jednoduchý. V prvních hodinách herecké výchovy jsme si házeli míčem — samozřejmě pomyslným, tančili jsme, nebo jsme z cihel stavěli dům. Všechno jenom proto, abychom v kolektivu ztratili všechny ostychy, abychom pak beze strachu mohli přistoupit k těžším hereckým úkolům. To ale stejně moc nepomohlo, když jsme měli dělat individuální studie, tak každý seděl jak zařezanej, nikdo nechtěl jít první, protože jsme měli strach, že se před ostatními ztrapníme. Hned jsme všichni přemýšleli, JAK tu etudu uděláme, jestli máme „moc hrát“, nebo „málo hrát“.

A hned jsme dostali první ponaučení: Herec, který dostane úkol, se musí nejdřív ptát:

CO? (to vůbec budu dělat)

KDO? (je ten člověk, kterého tu mám hrát)

KDY? (se to odehrává)

KDE? (ten člověk teď je)

PROČ? (se zachoval právě tak)

A pak si ještě musí domyslet situaci, říci si, jaký já mám k tomu vztah, a pak má přijít ta otázka JAK? (to mám zahrát, jakými prostředky).

Dostala jsem třeba úkol: Mám domluvenou schůzku v parku, čekám, ale On nepříjde. A teď musím tu situaci věrohodně zahrát. Nemohu přece přijít, zjistit, že tu není, a hned začít být nešťastná. To se musím nejprve těšit, pak napjatě čekat, pak musí být na mně vidět, jak pomalu přestávám věřit, a nakonec tu musí stát u té lavičky nešťastná holka. Když se při hodině vytvoří příjemná atmosféra, tak to přijde nakonec líto i tomu, co to předvádí. A to jsou pak ty nejhezčí okamžiky, zvlášť pro posluchače prvního ročníku, kteří si říkají: To je snad ono, tak nějak se to asi má hrát.

Ovšem tady zpravidla přichází velké zklamání. Já jsem třeba později dělala etudu, to už imaginárního partnera nahradil reálný spolužák. Hrál jsem to s chutí, úplně jsem to prožívala a byla jsem šťastná, že tak nějak to určitě má být, že teď to dělám dobře. A pak se mě začali ptát: Prosím tě, cos to tam dělala? To jsi asi nemyslela vážně! — A bylo po radosti. Pak jsem se zase doma ptala sama sebe, kdy si teda můžu věřit?

Často jsme v hodinách dělávali kolektivní etudy, ve kterých se už ale něco děje.

Třeba jsme hráli partu, která přijde do hospody, už má objednáno a nemají peníze na zaplacení, nebo jsme dělali spiritistickou seanci a vyvolávali duchy. Tyhle kolektivní etudy mám hrozně ráda. Tam se můžeme navzájem vybourávat, je přitom legrace a aspoň se vyřádíme. Ovšem pak se nás paní profesorka zeptá: A proč jste tam dělala tohle? A proč tohle? — Nebo: Cos tam dělala s tou rukou? —

A já říkám, že jsem udělala s rukou takhle a paní profesorka řekne: To je neúčelný, v dané situaci jste to nemohla udělat. — Nebo: Víte, že jste tu sklenici vzala úplně nemožně? Běžte a vezměte ji normálně! — A tak se pomalu, ale jistě učíme jednat sami za sebe.

A v dalších etudách už byly na naši přirozenost v jednání podnikány velké útoky.

Přijď domů opilý, ale přirozeně! Umyj se, ale přirozeně! Rozmlouvej s někým, ale přirozeně! — Pak přišly zase etudy s partnerem, tentokrát už konfliktní.

Už nešlo jenom o to říct: Ahoj, jak se máš, dobře, a ty, já taky, tak fajn, ahoj! Tady už musel být děj a napětí. Přípravu jsme měli v psaní povídek, které musely být zajímavé a musely samozřejmě obsahovat konflikt. A pak jsme si museli doma připravit etudu, třeba jak se dva manželé rozvádějí a mají dvě děti a hádají se o ně.

Hotovou práci jsme pak předvedli a paní profesorka řekla: Co k tomu kdo máte? —

Teď všichni mlčeli, jednak proto, že viděli, jak to bylo blbý, jednak proto, že jim bylo trapný teď hodnotit. Když přece někdo začal, tak jsme na něho hodili takovej žalostnej pohled, že hned ztichl. Tak začala paní profesorka sama: Příběh, který jste si vymysleli, byl strašný. To se ve skutečnosti nemůže přihodit. Copak byste v životě tak jednali? (Na to jsme argumentovali tím, že jsme si přece ten příběh vymysleli, že se ve skutečnosti nemusí odehrát.) Pak nám ještě bylo řečeno, že jsme ho zahráli nepřesvědčivě a nepřirozeně. A tak jsme si začali postupně uvědomovat ten rozdíl mezi přirozeností v životě a mezi přirozeností na jevišti.

Pak nám řekli, že první etapa naší práce skončila, že jsme snad způsobili postoupit ve výuce kousek dál a začalo velké vybírání úryvků. Přípravovali jsme si třeba úryvky z Petra a Lucie, ze Saroyanových povídek, nebo z divadelních her, třeba z Loupežníka. To už byl krok dál, už jsme si postavu nemuseli vymýšlet, teď ji bylo třeba pocitově vystihnout, dát do ní — jak se říká — kus sebe. Většinu času jsme věnovali rozboru vybraného úryvku, co si o tom myslíme, a vyhledávali jsme podtexty. Doma jsem si připravovala každou větu zvlášť a když jsem to předváděla, tak jako by se to všechno vytratilo. Byla jsem z toho nešťastná, soustředila jsem se na to, jak to zahrát, a pak mi utekl ten smysl. A to nás pak paní profesorka učila vnímat své okolí, věřit situaci, ve které postava je. Vidět kolem sebe všechno konkrétně nám pomůže jednat pravdivě a přirozeně, koncentrovaný záměr ovlivní tělo i jednání. Ale teď jsem se roze-psala jako Stanislavskij. Proto končím.

Ahoj!

P. S. Příště vezmi magneták, natočíme si hlasovou výchovu.



• Líbilo se nám 3. číslo Zpravodaje divadelních ochotníků okresu Gottwaldov. Informuje o semináři, který na téma „Jevištní řeč“ na okrese vedla prof. Kl. Rektorisová, o řadě představení na okrese (Past v Halenkovicích, újezdská její pastorkyně ve Vlachově Lhotě, Společný byt v Trnavě, Jitřní paní v Poteči, Dám u dvou vražd ve Fryštáku, dětská představení ve Valašských Kloboukách a Velkém Oráčově). Recenze o představeních dokazují, že jejich autoři důvěrně znají možnosti a problémy svých souborů a systematickým sledováním se je snaží vést k vyšším metám.

• V únoru vyšlo dvojčíslo Metodického listu, který vydává krajská sekce pro divadelní formy, umělecký přednes a pantomimu při KOS v Ústí nad Labem. Upozorňujeme na tento dobře fundovaný časopis a citujeme obsah dvojčísla: Nová opatření v řízení amatérského divadla, Stav příprav STMP 1965–67, Hronov — přestupní stanice k cestě do zahraničí, Libochovické divadelní léto 1966, Jak jdou v Děčíně na STMP, Poradní sbory, probuďte se! Některé výsledky průzkumu KOS, Aktuality a zprávy.

• Na Slovensku pracuje už patnáct stálých ochotnických scén a připravuje se založení tří dalších. Sdružují přes padesát nejvýznamnějších souborů po třech až pěti v jedné scéně, které si koordinují repertoár i termíny představení na celou sezónu. Poučná pro poměry v českých zemích je pomoc profesionálů těmto scénám. Režiséři Katusa, Pietor, Hodorovský, Haspra, Stredňanský, ti všichni spolupracují se stálými ochotnickými scénami.

• Znamou tragickou grotesku Ivana Klímy Zámek vydal Orbis jako 85. svazek své edice Divadlo. V téže edici vyšly tři pozoruhodné hry předního francouzského dramatika François Billeloux: A co svět, šéfe? Točí se, šéfe! — Ještě skleníku? A jdi přece k Törpové. V doslovu k svazku (235 stran, 12 Kčs) píše A. J. Liehm mimo jiné: „François Billeloux znamená možná i začátek nové kapitoly francouzského (a nejen francouzského) divadla. V té předešlé dominovali Brecht a absurdní divadlo. Mnozí se domnívají, že se pomalu blíží jejímu konci, že brechtovské didaktické divadlo bude nutno obohatit o další dimenzi, jak to učinil třeba Peter Weiss, a že po ztuhlém pesimismu absurdního divadla nutně musí nastoupit divadlo člověka, jehož údělem není smrt, nýbrž život. Zdá se, že u Billeloux tabule prognóza platí... Stojí před námi autor, který také není spokojen se světem ani s člověkem, ale věří v ně.“

• Okresní kolo divadelní STMP pro okres Jablonec probíhá ve dnech 12. 3. až 10. 4. ve Velkých Hamrech a v Plavech. V soutěži uvedou jablonecký Tyl hru Marie Octobre, soubor bratří Čapků ze Smržovky Hosta, OB Kokotín Dám u dvou vražd, jablonecká MS ČSM pásmo Netrapte se s big-beatem, Tyl Železný Brod Posvícení v Hudlicích (pro děti), ZDS Smržovka hru Rudý bratr (pro děti), klub pracujících Plavy Charleyova tetu.

• Účelnou akci připravil MěNV v Žatci. Protože konference kulturních pracovníků ukázala nejen řadu problémů, ale i nevyužitých možností zájmové umělecké činnosti, svolal MěNV amatérské divadelníky na besedu k projednání podmínek pro další dobrou práci souborů. Další besedy chystá i s ostatními soubory zájmové činnosti.



Honorina (E. Čejchanová).



Snímky z ústecké inscenace Malajského šípu

NADĚJNÝ ŠÍP

Ústecké malé divadlo (ZK Severočeských tukových závodů v Ústí nad Labem) je ideální scénou pro amatérské snahy: intimní prostor, dobré technické vybavení, stupňovitě hlediště původně loutkového divadla — to vše umožňuje bezprostřední kontakt i neprofesionálně vybavených herců s divákem. Působí zde pilný a kultivovaný soubor, který se už loňského roku vypracoval k vysokým metám — jeho inscenace Inciánovy shakespearlady byla dokonce původně vybrána pro Jiráskův Hronov. Pokud to mohu posoudit, nejde se zde zatím za uměleckými výboji experimentální cestou, cílem je spíše vytváření komorní scénky lživého (ne však podbízejícího se) repertoáru, který společně nachází své diváky a umožňuje vysokou reprízovost. Jde-li souboru v současné vývojové etapě především o toto, pak jeho poslední inscenace Pagnolova Malajského šípu je rozhodným úspěchem.

Režisér František Říha velmi zkušeně, vkusně a citlivě využívá nesporných divadelních kvalit už po léta na našich scénách oblíbené lyrické komedie, v komediálních polohách nikde nepřekračuje míru únosnou pro tento žánr a nenásilně akcentuje lyrické tóny hry. Méně šťastný už je jako herec (jeho Pannise je příliš plochým výkonem, málo využívá herecky vděčného vývoje postavy, neroste), nejslabší jako výtvarník: příliš moderní interiér marseillského bistra působí v tomto morálním a mentálním světě přistavních

lidiček jako pěst na oko, druhá scéna je jen technickým vyřešením problému na malém jevišti, ale nepomáhá hercům ani divákovi.

Nejvzrátelějším hereckým výkonem představení je Honorina Evy Čejchanové. S ní přijde na jeviště vůně starého přístavu, filosofie i humor lidiček bojujících tady o své místo na kousku země, objeví se jejich lidství, svou samozřejmostí až dojmavé. Vroucí lidské tóny má ve svém partu i César Josefa Kořena ve scénách s Mariem. Z mladé dvojice bych dal přednost Mariovi Josefa Poláka (byť věčně lidskou touhu po dálkách vyjadřuje dost stereotypními prostředky) před Fanny Evy Frýbové, která sice nepochybně vytváří dramatickou postavu účinnou a ucelenou, ale myslím, že jinou, než autor napsal: měla by stát víc na zemi, být více dcerou své mámy a výraz svého velkého citu hledat jinde než ve zkušenostech, získaných při studiu Julie Capuletové; jinak hrozí nebezpečí posunutí žánru lyrické komedie do poloh psychologického dramatu — a tady není Pagnolova síla, spíše slabina.

Viděl jsem první reprízu hry — mnohé (zvláště poslední obraz a epizodní postavy) volá po dotvoření, přesném zařazení do celku, temporytmickém pročištění. Ústečtí slíbili pracovat na inscenaci dál. Věřím, že jejich nadějný šíp doletí do dalekého terče.

J. BENES

EJHLE, SMYSL PRÁCE

Pro divadelního kritika, který víceméně pravidelně sleduje práci určitého souboru, je dost fádni, když má jen chvilku. Avšak o zednickém souboru z Rybitví nemohu opravdu psát jinak. Tento mladý kolektiv již delší dobu dokazuje, že i dnes přitéká do našeho ochotnického hnutí nová, zdravá krev. Jeho představení snesou i náročnější kritéria. Ale nejde jen o to. Líbí se mi například, že dělají společně dramaturgické rozborů a kolektivně uvažují o svých inscenacích, že se snaží co nejvíce dovědět o herectví, co nejlépe poznávat práci režiséra a dramaturga — a někteří z nich se specializují i na inspi. Formy činnosti tohoto souboru jsou velmi pestré; snad i proto je jim všem v divadelním kolektivu dobře.

Letos v lednu uvedli již padesátou reprízu Blažkovy hry Příliš štědrý večer. Tentokrát vystupovali na scéně OB v podkrkonošské obci Miletíně. Bylo to přirozené a svěží představení, úměrné mladému temperamentu a optimismu představitelů. Zasloužilý umělec Rudolf Deyl mladší si opět zahrál se zednickými uči a jeho vystoupení se stalo skutečným divadelním svátkem obce. Představení nebylo exkluzivní záležitostí hrstky „za-

svěcených“ diváků — jako všude, kde zatím soubor vystupoval, byl i tady nabit sál do posledního místa. Sedělo v něm hodně mladých, citlivě reagujících lidí. To často na představeních ochotnických souborů nevidíme.

Nyní soubor pracuje na dramatizaci Haškova Švejka pod režijním vedením soudruhy Jungové a člena Východočeského divadla soudruha Nováka. Odborné učiliště souboru opravdu všestranně pomáhá. Jeho ředitel Josef Friml je přesvědčen, že tato činnost přispívá k harmonickému rozvoji chlapců, učí je kolektivnímu životu, podněcuje činnost. Ochotnické divadlo se zde stalo vedle sportu a jiné zájmové činnosti nejbližším výchovným spojencem učiliště.

A nejen to. Zednický soubor pomáhá svými představeními vychovávat příští vnímavé diváky a posluchače, lidi s vytříbeným vkusem, citlivé a kritické. Mladí amatéři svými pokusy o divadelní tvorbu obohacují také sami sebe a poznávají stále důvěrněji divadelní umění.

Ejhle, smysl ochotnického divadla, vyduchaný teoretiky, naplňuje se zde živou praxí.

VERA FALTEJSKOVÁ

JINAK V LOUČNÉ, JINAK V ŠUMPERKU

KRÁTCE
ODEVŠAD



Přátelé ochotnického divadla v Šumperku byli radostně překvapeni plakáty oznamujícími vystoupení divadelního kroužku při Spojeném závodním klubu Velamos Loučná nad Desnou s Jiráskovou Vojnar-kou v Severomoravském divadle. Loučenští dokazují, že se lidé stále ještě sdrů-žují rádi, zejména na venkově, že mládež hraje ráda divadlo a že ochotníci nále-žají svoje obecenstvo i vedle profesio-nálů a televizí. Najdou-li se organizátoři, schopní udělat ze zkoušek hodiny aktiv-ního oddechu po práci, smelit kolektiv a dát práci v kroužku vzruch a zájma-vost, stává se ochotničení důležitým kul-turním přínosem a má nemalý společen-ský význam.

Příklad ochotníků z Loučné by mohl být vzorem vedoucím činitelům Spojeného závodního klubu v Šumperku, kterým

jeden soubor utekl a druhý se rozpadl. Po úspěchu, který docílilo jejich divadlo Studio s Mirandolinou minulého roku, je zánik souboru ztrátou, které nutno lito-vat. Nebylo-li možné sladit herce s reži-sérem, bylo snad možné najít jinou vhodnou osobu, která by se byla ujala sou-boru a pokračovala v slibně započaté práci. Je s podivem, že si nevzpomněl nikdo na Annu Springrovou a jejího man-žela, herce tělem i duší, bývalé členy SD žijící na odpočinku, kteří by nebyli od-mítli dát k dispozici svoje zkušenosti.

Právě v dobách krize se musí ukázat organizačtorský talent metodika, nenápad-ně, někdy i energicky zasahující, aby bylo odvráceno hrozící rozpadnutí. Ne-chat věcem volný průběh je sice pohodl-né — nikoliv ovšem správné.

PAVEL LENDA

MLÁDEŽ MLÁDEŽI

Když zakládala režisérka Karla Slonková v Kulturním domě ROH Pardubice-Tesla divadelní soubor, narážela na stejné pře-kážky, na jaké se naráží všude jinde. Po delší námaze získala pár nadšenců ze staré ochotnické gardy, kolem nichž se postupně shromáždilo 18 mladých lidí, kteří nedávno opustili školní učebny. Zkušenosti z divadelní práce neměli skó-ro žádné, zato si někteří z nich mysleli, že stačí na každou hru. Jeden mládenec chtěl hrát hned napoprvé Havlovu Za-hradní slavnost, druhý navrhoval docela vážně Dumasovu Dámu s kameliemi. Po začátku práce mnozí odpadli, dívka zů-stala jen jediná! Ale režisérka se ne-vzdala a kolem zdravého jádra se sesku-pili opět noví zájemci, vesměs mladí. Za-čali studovat Čapkovy Apokryfy (konkrétně: Thersites, Smrt Archimeda, O de-síti spravedlivých, O vlastenectví, Svatá noc, Marta a Maria, Pilátův večer, Goneril, Romeo a Julie). Starší členové sou-boru uváděli Apokryfy už v roce 1939 — s velkým ohlasem. Tentokrát přišlo ná-vštěvníků mnohem méně. Bylo to sice

výborné publikum, ale přece jenom — pro prázdné lavice se hraje špatně.

Malý zájem dospělých o ochotnickou produkci byl hlavním důvodem, proč se začal soubor orientovat na děti. Jako první uvedl s velkým zaujetím pohádku O Slunečníku, Měsíčníku a Větrníku. Mě-la úspěch u kritiky, na Langrově Boh-danči, ale hlavně: u četných a vděčných mladých diváků. Právě kontakt mezi sou-borem a publikem rozhodl asi definitivně o další cestě souboru. Nyní studuje Zít-kovu Kamennou pohádku a chystá se na inscenace indiánských pohádek. Smysl činnosti souboru byl nalezen: upoutat zá-jem mladých lidí správným směrem, na-učit je chápat a mluvit divadlo — jednu ze základních oblastí naší kultury. Vše-strannost v estetické výchově mládeže má K. Slonková na mysli i pokud jde o mladé členy jejího souboru. Dobré vý-sledky se projevují: mladí lidé se věnují divadelní práci se zápallem a lze věřit, že i v budoucnu se postaví v čelo všeho nového a pokrokového, co bude ochot-nickému divadlu k prospěchu. J. KOTEK

DOMÁČÍ VÍNO ZACHUTNALO

Divadelní soubor Klubu pracujících v Rož-nově pod Radhoštěm nastudoval hru rož-novského rodáka Pavla Hejného Domácí víno, kterou více než před rokem uvedla pražská televize s předními členy čino-hry pražského Národního divadla. Pavel Hejný je mladý inženýr z učitelské ro-diny a byl v té době mistrem zvukařem v pražské televizi. Hra, kterou asi mnozí z televizního uvedení znáte, čerpá ze současné problematiky a častých rozpaků mezi starší a mladou generací, jak se promítají v jedné „spořádané“ rodině. Podle srdečné odezvy představení v pře-plněném hledišti rožnovského Společens-kého domu soudě, podařilo se amatér-skému kolektivu postihnout ledačco, co je mezi lidmi živé. Snad opravdu viděli sebe v postavě matky (výborný výkon J. Fojtíkové) nebo ušlápnutého tatínka (L. Matějka) nebo v dalších rolích, které byly vesměs odvedeny poctivě a přesvěd-čivě. Režisérem představení je Josef Lich-novský, výtvarníkem Jar. Strakoš. Před-stavení byl přítomen autor, který vyslo-vil s provedením své hry mimořádnou spokojenost. Rožnovští ochotníci mohou být tentokrát opravdu spokojeni. Doufej-me, že jejich inscenaci uvidí také diváci některého z chystaných festivalů.

J. STĚPÁNEK



• Jedním z prvních přepokopníků děl-nického divadla ve Strakoncích je A. Štátný, který se v lednu dožil osmdesátí let. I jeho čtyři synové hrají ochotnické divadlo.

• Už několikrát reprižoval divadelní kroužek Klubu pracujících v Sezimově Ústí kabaret Šantán s červenou lu-cernou. Úspěchy šedesátiletého sou-boru na tábořském okrese dokazují, že je zřejmé i dnes možno amatérsky nastudovat dobrý kabaretní pořad.

• Ve dvou malých obcích Prachatic-ka — ve Vacově a v Zálezlích — opět začali hrát ochotnické divadlo. Slámě-ný klobouk a Hra lásky a náhody budou jejich prvními premiérami.

• Soubor Spendlík z libereckého Sklo-exportu připravil už na začátku roku dvě hry pro děti, Začarováný les a Tři sta jednou ranou.

• Divadelní soubor Andreje Sládko-viče v Banské Bystrici nastudoval hru V. Ingeho Autobusová zastávka. Jeho inscenace byla celostátní premiérou této hry.

• Casonova hra Stromy umírají vstojе je příspěvek ochotníků ve Skutči k je-jich stoletému jubileu.

• Další ze „stoletých“ je divadelní soubor v Chomutovicích na Jičínsku. Kromě slavnostního květinového před-stavení připravuje i výstavu z čin-nosti souboru, sportovní utkání a sjezd rodáků.

• Podle článku v Nové svobodě z února t. r. bude jedním z hlavních úkolů nově ustavené krajské divadelní sekce vytvořit během roku podmínky k založení Federace amatérského di-vadla v Severomoravském kraji jako samostatné organizace.

• Na Libochovické divadelní léto 1966 se zatím přihlásily soubory s tím-to repertoárem: Malé divadlo Setuza Ústí nad Labem — M. Pagnol, Malaj-ský šíp; ZK ROH Jirkov — W. Hildes-heimer, Obětovaná Helena; Máchá OB Litoměřice — F. X. Svoboda, Čekan-ky; ZK ROH Slaný — O. Daněk, Pod-vod se svatbou; SZK Roudnice nad Labem — F. S. Inclán, Noc s Casano-vou; Divadlo pro 160 Ústí nad Labem — F. Šrámek, Měsíc nad řekou; SZK Libochovice — D. Gilroy, Kdo zachrá-ní kovoje; CHZ Litvínov — bratři Čapkové, Lásky hra osudná; Studio D. DKP Ústí nad Labem — A. Watkyn, Anna přechází na červenou; Nové di-vadlo Mělník — Shakespeare, Večer tříkrálový; Tyl OB Louny — F. Dür-renmatt, Návštěva staré dámy; Vojan Mělník — O. Wilde, J. Z. Novák, Obraz Doriana Graye; Máj Praha — P. O'Hara, Oženit se je vždycky rizi-ko a K. May — J. Beneš, Můj bratr Vinnetou; Tyl OB Chabařovice — V. Šubrt, Sejkův jed; Tyl Jablonec nad Nisou — J. Robert, Marie Octobre.

• Nový divadelní soubor v Chomuto-vě chce ve spolupráci se ZK VTŽ a MěNV vytvořit podmínky pro ustavení stálé divadelní scény v Chomutově. Zatím studují Věc Makropulos.

• Tři želízka v ohni má známá karlo-varská Kapsa. Aškenazyho Jak jsme udělali svět, pásmo Z Leacockových Literárních poklesků a Noční rybi zpěv Ch. Morgensterna a J. Suchého. Programy doplňují v jejich divadélku výstavy výtvarníků.

• Dostali jsme opožděnou zprávu, že koncem minulého roku zemřel v Kut-né Hoře obětavý ochotnický pracov-ník herec Josef Santhaus. Pamatují jej v Sezemcích, Úvalech, Pardubi-cích v rolích Otce z Čapkovy Matky, Kláška z Lucerny, Kalafuny ze Stra-konického dudáka a z řady dalších.



Liberecký soubor Y uvádí Carmen nejen podle Bizeta. Foto Ladislava Postupa. Návrh na 2. a 4. stranu obálky: Svat. Böhm.

Z OBSAHU

10 krnovských přehlídek	1
Co to je, když se řekne Divadelní máj v Krnově	3
Proč tam pojedu znova	8
Miloš Smetana: Únava ze zázraku?	11
Pavel Bošek: Nejen podle Bizeta	13
Jaroslav Blažek: Soudec vypovídá	14
Monte Miller: Amatéřské divadlo v Austrálii	15
Helena Vedralová: Jak je to vlastně s divadlem na vesnici	16
Jaroslav Šindelář: O požárnících trochu jinak	17
Petr Průša: Psáno za hlavou velkého pána	20
Festivaly ANO či NE?	20
Třetí kapitola rozhovorů o AMU	21
Věra Faltejsková: Ejhle, smysl práce	22

amatéřská scéna

ročník III (Ochotnické divadlo, ročník XII), číslo 4, duben 1986. Vydává ministerstvo školství a kultury v nakladatelství Orbis n. p., Praha 2, Vinohradská 46 — Redakce Amatéřské scény a Repertoáru malé scény: Jiří Beneš (vedoucí redaktor), Jaroslav Vedral, Pavel Bošek, Marie Vašínková — Redakční kruh: Jaroslav Černý, Jiří Flíček, dr. Miloslav Jurák, Vladimír Justl, dr. Zdeněk Kokta, Olga Lichardová, dr. Milan Obst, Petr Průša, Karel Roubík, Miloš Smetana, Jaroslav Šindelář, Miroslav Šmolík, Jiří Valenta, Jan Voráček, Leonard Walletzky — Grafická úprava Valdemar Ungermann — Technická redaktorka Jana Zubíková — Adresa redakce: Praha 1, Vinohradská 3, telefon 221054 — Tiskne Knihtisk, n. p., provoz 2, Praha 2, Slezská 13 — Rozšiřuje Poštovní novinová služba, informace o předplatném podává a objednávky přijímá každá pošta i doručovatel; objednávky do zahraničí vyřizuje PNS, ústřední expedice tisku, oddělení vývoz tisku, Praha 1, Jindřišská 14 — Vychází jednou měsíčně, cena jednotlivého výtisku 3 Kčs — Toto číslo mělo redakční uzávěrku koncem února 1986.

F-14*60160

© Nakladatelství Orbis, n. p., 1986

MYŠLENKY ODJINUD

Kdyby chtěl dramaturg v divadle oblastního typu dramaturgií nějak specificky vyhraněnou, jenom řekneme k hrám, ve kterých se dneska politická myšlenka silně alegorizuje, nebo se zašifrovává a potřebuje-li si jí divák rozumem vytáhnout ven a rozšifrovat — tak bychom hráli asi tak pro dvě, tři obsazené řady.

Ladislav Panovec

DIVADELNÍ A FILMOVÉ NOVINY 13/1986

A říkám-li, že amatéřské umění je především — nikoli ovšem jenom — zálohou umění profesionálního, nechci je tím podceňovat. Rozhodně to není jenom nějaká nicotná, zanedbatelná odnož profesionálního umění. To stačí upozornit na strážnický festival, na náš sborový zpěv, na naše loutkové divadlo, dokonce i „velké“ divadlo bývá čas od času podněcováno amatéry, například nedávno amatérskými divadly malých forem. Chci tím pouze říci, že je třeba vidět změněné funkce lidové tvořivosti v dnešních podmínkách a že je třeba podle toho se zařídit a podle toho i řídit.

Vladislav Stanovský

KULTURNÍ TVORBA 6/1986

Pojem „amatéřská“ divadelní práce zahrnuje v sobě tu kvalitativně vyšší práci talentovaných neprofesionálních divadelníků, která se dokáže orientovat v současných divadelních tendencích a v optimálním případě celým programem, někdy aspoň jednotlivými tvůrčími činy přináší do divadelnictví nové kvality. Toto vědomí souvislosti se projevuje zhusta třeba jako polemika s dosavadní profesionální prací: vzpomeňte třeba amatérských začátků André Antoina s jeho naturalismem, vyvracejícím stylizovanou melodramatičnost oficiálních scén, nebo K. S. Stanislavského, z našich Voskovec a Wericha, Suchého a Šlitra, kteří od svých amatérských začátků s velkou vehemencí bourali zaběhané „profesionální“ názory a zvyky a šablony. To všechno byly protesty, popření a přece vývojová pokračování... A právě v tomto vědomí kontinuity, v této informovanosti tkví to, co spojuje amatérskou a profesionální scénu, to, v čem je amatéřská scéna rovnocenným spolupracovníkem a partnerem divadla profesionálního.

Dr. Zdeněk Srna

DIVADELNÍ VÝCHOVA 9/1986

K vrcholným lidským potřebám patří sebeuplatnění, tvůrčí aktivní činnost a všestranný rozvoj člověka. Má-li být toto sebeuplatnění totální, musí nezbytně zasahovat jak sféru práce, tak i sféru spotřeby a volného času; jinými slovy, mělo by se realizovat ve všech třech fázích průmyslového rytmu dnešního člověka: v zaměstnání, v mimopracovní době i v jednotlivých formách odpočinku, zábavy a zájmové činnosti.

Radoslav Selucký

LITERÁRNÍ NOVINY 8/1986

OCHOTNICKÝ TISK

PŘED 48 LETY

V dubnovém čísle Českého divadla z r. 1918 objevuje se známé provolání slavnostního výboru pro jubileum Národního divadla (1868—1918) „Lidu československému!“. K němu se připojuje provolání Výkonného výboru ÚMDOČ, v němž se mj. praví: „Slavnostní výbor pro jubileum Národního divadla obrací se ke všemu českému lidu, aby letošní šestnáctý květen se stal velkým svátkem národním! Přičiní se o to, jest v prvé řadě úkolem i povinností divadelního ochotnictva československého, jež veškerou činnost svojí od dob probuzenských až do znovuvybudování Národního divadla jest k tomu v prvé řadě povoláno. Obracíme se ke jednotlivým i okráskám, aby ihned zahájily přípravné kroky, tak, aby i v poslední české více významného jubilea Národního divadla bylo vzpomenu.“ — Jak známo, akce se vydařila a stala se národní a politickou manifestací — jednou z předzvěstí říjnového převratu.

PŘED 40 LETY

Dubnová čísla Československého divadla z r. 1928 znovu urgují vydání divadelního zákona a končí beznadějným povzdechem, že snad alespoň naši vnuci se dočkají. Dále zde čteme podrobný referát Fr. Hermanna o založení „Mezinárodního výboru pro lidové divadelnictví“, od něhož si tenkrát naše ochotnictvo mnoho slíbilo.

PŘED 36 LETY

Jsmo v roce 1930 a diskutuje se znovu o divadelním zákonu. Organizované ochotnictvo do něho navrhovalo paragraf, podle něhož by divadlo ani na vsi nesměl hrát spolek, jehož režisér by neměl vysvědčení z dramatického oddělení konzervatoře nebo z organizovaných kursů. Václav Stech se k tomuto návrhu vyjádřil takto: „Je to paragraf hloupý a nesmyslný, čelící proti přírodě a proti zdravému rozumu. Znamenalo by to konec ochotnických spolků. Je to stejně nemoudré, jako žádati, aby každou štoudev dělal absolvent umělecko-průmyslové školy.“

PŘED 20 LETY

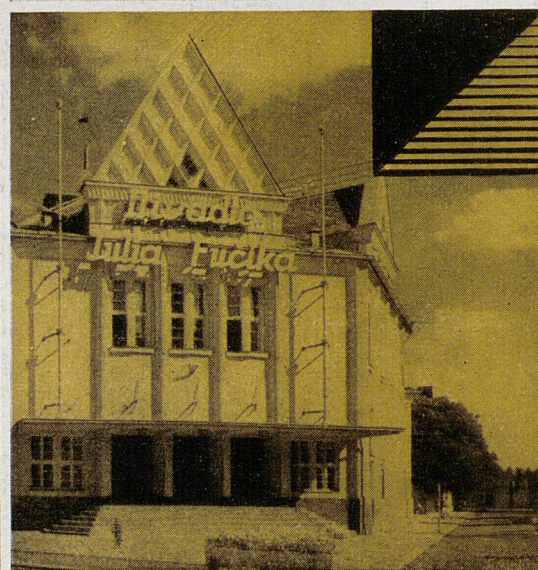
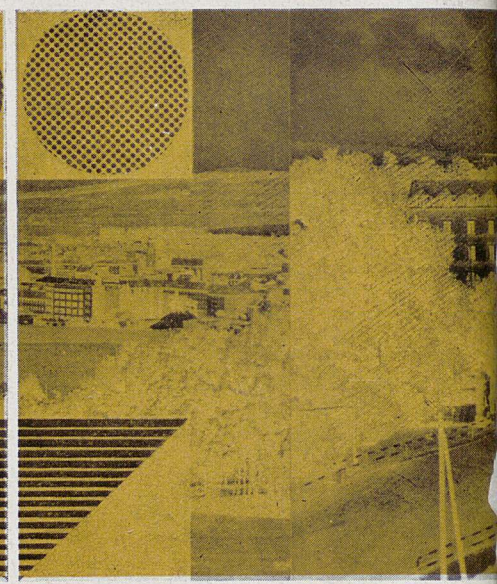
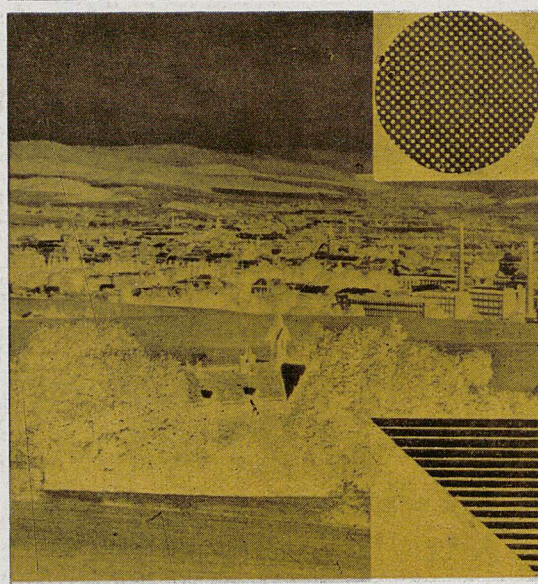
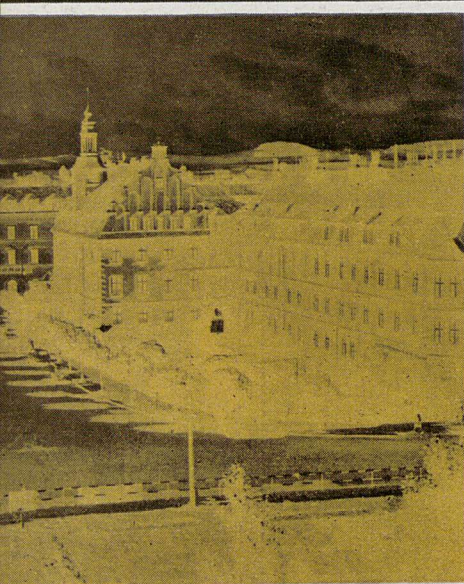
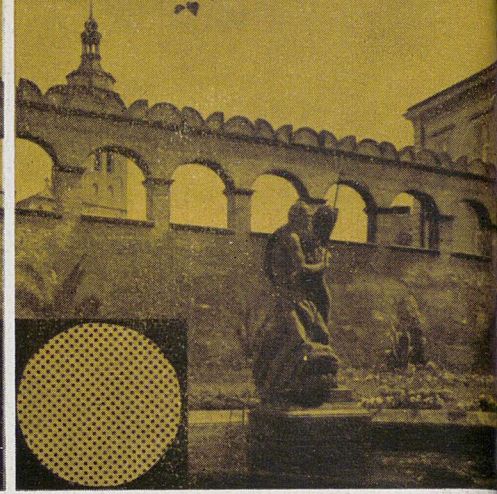
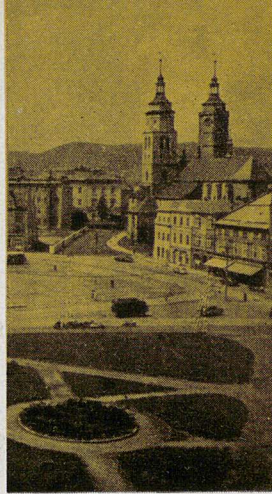
České lidové divadlo uveřejnilo rezoluci Spolku divadelních ochotníků v Dobřichovicích, v níž se přislíbují plnit program ÚMDOČ, kráčet v šlépějích J. K. Tyla a jiných... „zářnou hvězdou nám bude náš starosta ÚMDOČ Mitlöhner, který padl při květnové revoluci...“ Charakteristickým dobovým dokumentem je závěr rezoluce: „Nedopusíme, aby bylo v našem divadelním ochotnictvu třídění politické!“

PŘED 18 LETY

V Českém lidovém divadle otiskují po únorovém vítězství projev zesnulého ministra zahraničí Jana Masaryka, který napsal při XVII. Jiráskově Hronovu: „Vezměme si příklad z národní fronty ochotníků — dobrovolná disciplína až žije.“



Rohadův záběr z úspěšné Paloušovy inscenace Maryši v Realistickém divadle. V titulní roli Jana Dítětová.



DIVADELNÍ MÁJ V KRNOVĚ

